

Mindre kött – till vilket pris?

En intervjustudie om legitimiteten av en matskatteväxling utifrån nötkötts- och mjölkproducenters perspektiv

Flynn Smedman

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2026

Mindre kött – till vilket pris? En intervjustudie om legitimiteten av en matskatteväxling utifrån nötkötts- och mjölkproducenters perspektiv

Less meat – at what price? An interview study about the legitimacy of a food tax shift from the perspective of beef and dairy farmers

Flynn Smedman

Handledare:	Emil Sandström, SLU, Institutionen för stad och land
Examinator:	Malin Beckman, SLU, Institutionen för stad och land
Omfattning:	30 hp
Nivå och fördjupning:	Avancerad nivå, A2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landsbygdsutveckling för agronomer, A2E
Kurskod:	EX1025
Program/utbildning:	Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2026
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	matskatteväxling, legitimitet, köttskatter, nötköttsproducenter, mjölkproducenter

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Den svenska livsmedelskonsumtionens stora inverkan på miljö, klimat och folkhälsa ställer krav på kraftfulla politiska åtgärder för att styra befolkningens konsumtionsvanor i en mer hållbar och hälsosam riktning. Mot denna bakgrund har idén om en *matskatteväxling* uppmärksammats. Reformen skulle innebära att punktskatter införs på produkter såsom kött och sockersötade drycker, medan momsens slopas på frukt, grönt och nyckelhålmärkta fullkornsprodukter. En sådan reform väntas leda till konsumtionsförändringar som gynnar både folkhälsa, miljö och klimat till försumbara ekonomiska kostnader för både konsumenter och staten. Det saknas emellertid fördjupad kunskap om styrmedlens effekter och mottaglighet i primärproduktionen.

I detta uppsatsarbete har 13 kvalitativa intervjuer genomförts med nötkötts- och mjölkproducenter för att undersöka hur en matskatteväxling uppfattas. I undersökningen analyseras deras perspektiv på vad som är centralt vid utformning och implementering av en sådan reform för att den ska uppfattas som legitim.

De intervjuade producenterna uttrycker en övergripande skepsis gentemot en matskatteväxling, särskilt med avseende på införandet av enhetliga punktskatter på rött kött samt de implikationer det förväntas få inom svensk primärproduktion. För att en matskatteväxling ska kunna uppfattas som legitim inom producentgruppen menar informanterna att ambitionerna om minskad köttkonsumtion behöver kombineras med styrning som i stället främjar en ”bättre” köttkonsumtion och -produktion. Även om perspektiven varierar betonar majoriteten av informanterna vikten av att premiera svenskt nötkött framför importerat. De framhåller också behovet av att gynna diversifierade produktionsmetoder samt anpassa styrmedel så att de bättre tar hänsyn till olika verksamhetsvillkor och produktionsförutsättningar.

Mot denna bakgrund bidrar uppsatsen med kunskap om hur primärproducenter uppfattar en matskatteväxling och vilka faktorer de ser som centrala, vilket kan vara viktigt att beakta vid utformningen av ett bredare policypaket för att reformen ska uppfattas som legitim ur ett producentperspektiv.

Nyckelord: matskatteväxling, legitimitet, köttskatter, nötköttsproducenter, mjölkproducenter

Abstract

The major impact of Swedish food consumption on the environment, climate and public health requires strong political measures to steer the population's consumption habits in a more sustainable and healthy direction. This has brought attention to the idea of a food tax shift. Against this background, the idea of a *food tax* shift has been raised. The reform would imply that targeted taxes would be introduced on products such as meat and sugar-sweetened beverages, while VAT would be removed on fruit, vegetables and whole grain products. Such a reform is expected to lead to consumption changes that benefit both public health, the environment and the climate at negligible economic costs for both consumers and the state. However, there is a lack of in-depth knowledge about the effects and receptivity of these policy instruments in primary production.

In this thesis, 13 qualitative interviews have been conducted with beef and dairy farmers to investigate how a food tax shift is perceived. The survey analyses their perspectives on what is central to the design and implementation of such a reform in order for it to be perceived as legitimate.

The interviewed producers express an overall scepticism towards a food tax shift, particularly regarding the introduction of uniform consumption taxes on red meat and the implications this is expected to have for Swedish primary production. For a food tax shift to be perceived as legitimate within the producer group, the informants believe that the ambitions of reduced meat consumption need to be combined with policies that instead promotes a "better" meat consumption and production. Although the perspectives vary, most of the informants emphasize the importance of rewarding Swedish beef over imported. They also stress the need to promote diversified production methods and to adapt policy instruments to better take into consideration different production conditions into consideration.

Against this background, the thesis contributes with knowledge about how primary producers perceive a food tax shift and what factors they see as central, which may be important to consider when designing a broader policy package for the reform to be perceived as legitimate from a producer perspective.

Keywords: food tax shift, legitimacy, meat taxes, beef farmers, dairy farmers

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställningar	8
1.2 Disposition.....	9
2. Legitimitet	10
3. Metod.....	13
3.1 Kvalitativa intervjuer.....	13
3.2 Analys	16
3.3 Reflexivitet.....	16
3.4 Etiska överväganden	17
4. Nötkötts- och mjölkproducenternas syn på en matskatteväxling och dess potentiella effekter	19
4.1 Varierande uppfattningar om vad som utgör lämpliga hållbarhets- och hälsomål..	19
4.2 Lönsamhetseffekter i lantbruksföretagen.....	26
4.3 Ojämliga effekter i livsmedelskedjan.....	32
4.4 Specialiseringsåtgärder inom mejeribranschen.....	35
4.5 Intensifiering i växtodlingssystemen	37
5. Diskussion	39
5.1 Mindre kött, men "bättre"?.....	39
5.2 Kan lönsamhetseffekterna mildras?.....	41
5.3 Kan konsekvenserna jämnas ut?.....	42
5.4 Gynnas intensifiering eller diversifiering?	44
6. Avslutande reflektion	46
Referenser.....	48
Bilaga 1. Utformningen av en matskatteväxling med sänkt moms.....	50
Bilaga 2. Tematisering av informanternas perspektiv på en matskatteväxling.....	51

1. Inledning

Svenskars livsmedelskonsumtion har en stor inverkan på folkhälsan, klimatet och lokala ekosystem. Nationella och internationella institutioner framhäver att det krävs kraftfulla politiska interventioner för att åstadkomma hälsosammare och hållbarare matvanor (European Commission: Directorate-General for Research and Innovation and Group of Chief Scientific Advisors 2023; Folkhälsomyndigheten & Livsmedelsverket 2024; Ran et al. 2024). Bland den bredd av styrmedel som finns tillgängliga för att ändra allmänhetens konsumtionsmönster bedöms de ekonomiska styrmedlen, såsom skatter och subventioner, vara de mest effektiva (Folkhälsomyndigheten & Livsmedelsverket 2024). Mot denna bakgrund har konceptet av en *matskatteväxling med sänkt moms* aktualiserats i forskning och politiska debatter. En sådan reform skulle innebära att punktskatter införs på produkter såsom kött, chark och sockersötade drycker, samtidigt som momsen slopas på frukt, grönt och nyckelhålmärkta fullkornsprodukter¹ (Larsson et al. 2025). Detta väntas leda till konsumtionsförändringar som gynnar både folkhälsa, miljö och klimat utan att drabba statens eller konsumenters ekonomi negativt (ibid). Samtidigt är livsmedelssystemet komplext, och konsumentinriktade styrmedel medför konsekvenser för primärproduktionen (Folkhälsomyndigheten & Livsmedelsverket 2024). I pågående diskussioner om en matskatteväxling finns det således anledning att beakta primärproducenters uppfattningar om en matskatteväxling och dess potentiella effekter, inte minst hos de producentgrupper som förväntas beröras mest av reformen, såsom nötköttsproducenterna.

Motiveringarna till att implementera politiska interventioner i syfte att åstadkomma hälsosammare och hållbarare matvanor är flera. Svenskarnas livsmedelskonsumtion står för nästan en femtedel av de nationella konsumtionsbaserade utsläppen (Naturvårdsverket 2025) samt har en hög miljö- och klimatpåverkan i internationell jämförelse (Röös et al. 2024). I Sverige och de nordiska länderna beror klimatavtrycken framför allt på en hög konsumtion av kött och mejeriprodukter (ibid). Utöver kostens miljö- och klimatpåverkan har konsumtionsvalen även betydelse för den övergripande folkhälsan. Ohälsosamma matvanor utpekas som en av de främst bidragande orsakerna till sjukdomar och förtida dödsfall (Livsmedelsverket 2024). De största riskfaktorerna bakom folkhälsoutmaningarna i Sverige, förutom överkonsumtion av kalorier, utgörs av lågt intag av fullkorn och baljväxter samt höga intag av rött kött, charkprodukter och salt (ibid).

¹ Närmare beskrivning av skattesatserna inom respektive produktkategori i Bilaga 1.

Idén om en *matskatteväxling* handlar om att punktbeskatta livsmedel som konsumenter uppmanas att äta mindre av, medan mer hälsosamma och hållbara produkter subventioneras, utan att konsumenters privatekonomi drabbas negativt (Larsson et al. 2025). Forskare på Chalmers tekniska högskola, Sveriges lantbruksuniversitet och Karolinska Institutet har studerat olika kombinationer av konsumentinriktade skatter och subventioner i så kallade skattepaket, där det mest framträdande förslaget utgörs av en *matskatteväxling med sänkt moms* (den utformning som kommer vara utgångspunkten för denna uppsats) (se bilaga 1). I andra analyserade skattepaket ingick även skattehöjningar på mejeriprodukter, i och med att det finns både hållbarhets- och hälsomässiga skäl att begränsa mejerikonsumtion. I det skattepaket som ligger i fokus för denna uppsats, en *matskatteväxling med sänkt moms*, har Larsson et al (2025) däremot inte inkluderat höjda skatter på mejeriprodukter, eftersom det folkliga stödet för sådana skattehöjningar bedöms vara lågt, och eftersom de klimatmässiga nyttorna av minskad mejerikonsumtion är lägre än vid minskad köttkonsumtion.

En matskatteväxling med sänkt moms förväntas minska konsumtionen av rött kött och chark samt öka intaget av vegetabilier och skulle kunna bidra till en rad positiva miljö- och hälsoeffekter (Larsson et al. 2025). Uppskattningar visar bland annat att 700 förtida dödsfall skulle kunna undvikas årligen och att klimatpåverkan från livsmedelskonsumtionen uppskattas minska med cirka 700 000 ton koldioxidekvivalenter, vilket motsvarar en åttaprocentig utsläppsminskning från den svenska personbilstrafiken (ibid). Den minskade klimatpåverkan beror till stor del på den väntade konsumtionsminskningen av rött kött som följd av de höjda relativpriserna. Analysen av kostens miljöpåverkan visar även att reformen skulle kunna leda till förbättringar utifrån en rad andra miljöindikatorer². I likhet med forskning om det svenska jordbrukets hållbara omställning (se ex. Klimatpolitiska rådet 2025) framför Larsson et al. (2025) även att minskad köttkonsumtion kan bidra till att minska jordbrukets miljöpåverkan då mark förväntas frigöras från foderproduktion och istället användas för produktion av vegetabiliska livsmedel som har lägre klimatpåverkan.

En av de producentgrupper som sannolikt skulle beröras mest av en matskatteväxling är nötköttsproducenterna. Studier om konsumentsskatter på rött kött pekar ofta på att prishöjningarna på kött kan få indirekta konsekvenser för nötköttsproducenterna genom en minskad efterfrågan på deras produkter (Säll 2018; Röös 2021; Funke et al. 2022; Larsson et al. 2025). Det antas därför att nötköttsproducenter kommer att motsätta sig sådana skatter (ibid). Att köttsskatter

² För analys av **klimat- och miljöpåverkan** användes ett verktyg som heter SAFAD ([Sustainability Assessment of Foods and Diets](#)). Åtta miljöindikatorer analyserades: klimatpåverkan, åkermarksanvändning, biologisk mångfald från markanvändning, användning av bekämpningsmedel, blåvattenanvändning, ammoniakutsläpp, tillförsel av nytt kväve och tillförsel av nytt fosfor, plus ett index för antibiotikaanvändning och ett index för djurvälstånd. Även biologisk mångfald analyserades som indikator.

skulle påverka köttproducenter negativt är också ett av de vanligaste argumenten bland allmänheten mot att införa sådana skatter (Larsson et al. 2025). Det saknas emellertid studier som undersöker köttproducenternas egna uppfattningar om köttskatter och deras väntade effekter, vilket kan vara viktiga att ta i beaktande inför framtida policyutformning och -implementering av en matskatteväxling.

Möjligheten att komplettera kontroversiella policys – såsom en matskatteväxling (Larsson et al. 2025) – med ytterligare styrmedel, i så kallade policypaket, har lyfts fram i tidigare forskning som ett sätt att uppnå högre acceptans och måleffektivitet (Givoni et al. 2013; Fesenfeld 2025). Tidigare forskning har bland annat diskuterat möjligheten att komplettera punktskatter på rött kött med producentinriktade stöd, såsom ökade betesbidrag eller stöd till producenter som vill ställa om till annan produktion (Säll 2018; Funke et al. 2022; Larsson et al. 2025). Ökade betesbidrag kan mildra konsekvenserna för primärproducenterna samtidigt som de förväntas bidra positivt till den biologiska mångfalden, och stöd för producenter som ställer om till annan produktion kan även motverka att den inhemska livsmedelsproduktionen minskar totalt sett (Larsson et al. 2025). Förslagen om kompletterande policys presenteras ofta med fokus på att uppnå systemeffekter, men inkluderar sällan undersökningar av producenternas inställningar och egna förslag på lämpliga åtgärder. Detta utgör en begränsning eftersom relevansen och effekten av att införa kompenseringar till primärproduktionen är beroende av mottagligheten och responsen hos producenterna själva. Att utforska köttproducenters syn på en matskatteväxling skulle kunna tydliggöra vilka styrmedel de uppfattar som relevanta, samt vilka kompletterande åtgärder de själva eventuellt föreslår.

Berörda intressenter stödjer sällan policys som går emot deras intressen och egna målbilder, och motståndet ökar ofta om deras perspektiv utesluts från processen för policyutveckling (Wallner 2008; Matti 2009). Vid utveckling av en matskatteväxling är det relevant att beakta reformens mottagande och implikationer inom primärproduktionen. Inte minst bland nötköttsproducenterna som sannolikt skulle beröras mest. En undersökning av dessa producenters syn på en matskatteväxling kan fylla en relevant lucka i litteraturen, samt informera om betydelsefulla aspekter att beakta för framtida utformning och implementering av en sådan reform för att den ska uppfattas legitim utifrån ett producentperspektiv.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur en matskatteväxling uppfattas av nötkötts- och mjölkproducenter, samt att analysera deras perspektiv på vilka aspekter som är centrala vid utformningen av en sådan reform. Uppsatsen besvarar följande frågor:

- Vad är nötkötts- och mjölkproducenters syn på en matskatteväxling och dess potentiella effekter?
- Vad behöver beaktas vid utformning och implementering av en matskatteväxling för att reformen ska kunna uppfattas legitim enligt denna producentgrupp?

Avslutningsvis avser uppsatsen att diskutera hur nötkötts- och mjölkproducenternas perspektiv kan informera framtida utveckling och implementering av en matskatteväxling.

1.2 Disposition

I nästkommande avsnitt 2 beskrivs hur begreppet *legitimitet* förstås och används som analytiskt verktyg för att undersöka mjölk- och nötköttsproducenternas syn på en matskatteväxling. Avsnitt 3 beskriver uppsatsens metodologiska tillvägagångssätt, urval, de intervjuade producenterna, samt vilka etiska överväganden som gjorts. I avsnitt 4 presenteras de intervjuade mjölk- och nötköttsproducenternas syn på en matskatteväxling och potentiella effekter. Avsnittet utgår från de värderingsfrågor som identifierades i informanternas resonemang om matskatteväxlingens mål, utformning och förväntade effekter, och lyfter centrala aspekter att beakta i utformning och implementering av en matskatteväxling. Avsnitt 5 utgör en diskussion, som är tematisk indelad i frågor om hur perspektiven som lyfts i föregående avsnitt kan informera framtida implementering av en matskatteväxling. Avsnitt 6 avslutar uppsatsen med en reflektion om studiens resultat samt medskick till framtida politiska processer.

2. Legitimitet

I denna uppsats undersöks nötkötts- och mjölkproducenter syn på en matskatteväxling och dess potentiella effekter, samt vad som behöver beaktas vid utformning och implementering av en sådan reform för att den ska uppfattas legitim enligt denna producentgrupp. I uppsatsen betraktas legitimitet inte som ett statiskt tillstånd, utan snarare något som påverkas av interaktionen mellan en publik och objektet (såsom en policy) de relaterar till (cf Schoon 2022). Exempelvis kan olika egenskaper av en policy påverka en publiks inställning till det, och hur en grupp reagerar eller interagerar med policyn kan i sin tur påverka policyns utformning och implementering. I fallet av en matskatteväxling, skulle sättet som reformen utformas kunna påverka hur exempelvis primärproducenterna uppfattar den, och producenternas respons på reformen skulle i sin tur kunna påverka hur den eventuellt utvecklas och implementeras framöver.

Legitimitet kan generellt beskrivas som en uppfattning om att politiska institutioner och besluten som de fattar – såsom lagar, regler, policyer och val av politiska företrädare – anses godtagbara och berättigade enligt allmänheten (Peter 2023). Som normativt koncept kan legitimitet beskrivas som grundat i uppfattningar om rättvisa och lämplighet (Wallner 2008), samt uppfattningar av handlingar som önskvärda, korrekta eller lämpliga inom socialt konstruerade system av normer och värderingar (Suchman 1995). Uppfattningar om legitimiteten för politiska åtgärder kan därmed variera mellan aktörer beroende på vilka värderingssystem och problemförståelser som ligger till grund för deras syn på politiken (cf Matti 2010). En politisk reform, såsom en matskatteväxling, kan exempelvis bedömas som ändamålsenlig och effektiv i bemärkelsen att den uppnår utsatta (konsumtions-) mål, men ändå brista i legitimitet bland intressenter om politiken inte anses överensstämja med deras egna intressen, målbilder och värderingar (cf Wallner 2008; Matti 2010).

Om politiska åtgärder och institutioner inte anses trovärdiga eller legitima enligt befolkningen och berörda intressegrupper finns det risk att politiken misslyckas långsiktigt (Wallner 2008; Jagers et al. 2016). Vallgård et al. (2015) skriver exempelvis om ett fall i Danmark då det år 2011 infördes en skatt på alla livsmedel som innehöll mättat fett över ett visst gränsvärde. Skatteförändringarna drogs dock tillbaka ett år efter dess implementering på grund av att de mötte starkt motstånd från lantbrukare, livsmedelsföretag och konsumenter som kritiserade både de hälsomässiga motiveringarna och att skatterna skulle skada ekonomin. Studier som genomfördes efter tillbakadragningen visade emellertid enligt artikelförfattarna att intaget av mättat fett minskat efter skatterna implementerats. Skatteförändringen i Danmark kunde genomföras i riksdagen, och visade sig

effektiva i bemärkelsen att styra konsumtionsmönster i en folkhälsofrämjande riktning, men föll till slut på det folkliga motståndet mot reformens uppfattade syften och konsekvenser. Exemplet från Danmark visar på vikten av Wallners (2008) resonemang om betydelsen av att uppnå legitimitet för politiska reformer utifrån ett brett intressentperspektiv. Författaren menar att policys inte enbart bör värderas utifrån deras effektivitet och måluppfyllelse, utan även utifrån dess legitimitet ur berörda intressenters perspektiv. Intressenter understödjer sällan policys som strider mot deras egna målsättningar och värderingar, särskilt när de utesluts från utformningsprocessen (ibid). I utformning av en matskatteväxling finns det utifrån dessa resonemang ett värde i att inkludera en bredd av perspektiv och intressenter i policyprocessen för att den ska hålla i längden. Detta inkluderar perspektiven hos de primärproducenter som indirekt påverkas, inte minst nötkött- och mjölkproducenterna. Sättet som ett policyproblem förstås, och hur målsättningarna för politiken formuleras och kommuniceras, kan påverka vilka styrmedel som anses lämpliga för att adressera policyproblemet i fråga (ibid). I frågan om en matskatteväxling kan det finnas värde i att förstå primärproducenters respektive mål- och problembilder i relation till reformen, eftersom det sannolikt ligger till grund för vilken policyutformning som skulle uppfattas legitim av producentgruppen.

Wallner (2008) framhåller att legitimiteten i politiska styrmedel formas både av dess innehåll och av de procedurer som omger beslutsprocessen. Innehållsmässig legitimitet handlar om hur väl en policys mål, styrmedel och förväntade resultat överensstämmer med de normer och värderingar som präglar den berörda samhällsgruppen och, i bästa fall, den bredare allmänheten. Legitimitet berör även de politiska processerna bakom besluten, såsom hur förslag initieras, kommuniceras och tas emot av relevanta aktörer. Faktorer som intressenters delaktighet, användningen av känslomässiga argument för att vinna stöd samt graden av demokratisk förankring bidrar till att forma uppfattningar om styrmedlens legitimitet. En policy kan därför uppfattas som illegitim trots goda resultat om den saknar en rättvis och inkluderande process, eller tvärtom uppfattas som legitim även vid kontroversiellt innehåll, om processen upplevs som rättvis och erkännande av berörda aktörer. Eftersom en matskatteväxling ännu inte ingår i en formell politisk process fokuserar denna uppsats på innehållsmässig legitimitet, det vill säga uppfattningar om reformens mål, styrmedelsutformning och potentiella effekter, i relation till de intervjuade nötkött- och mjölkproducenternas värderingsgrunder och intressen.

Studien beaktar även att det kan finnas olika typer av legitimitet. Enligt Suchman (1995) handlar *pragmatisk* legitimitet om berörda intressenters bedömningar av huruvida en aktivitet anses ge direkt värde för dem själva, deras verksamheter eller deras övergripande intressen. Detta till skillnad från *moralisk* legitimitet,

som snarare handlar om huruvida en handling anses vara ”rätt sak att göra” utifrån en normativ bedömning (ibid). Detta kan vara relevant att beakta i studiet av en matskatteväxling utifrån nötkötts- och mjölkproducenternas perspektiv. Synen på reformen och dess potentiella följd effekter kan handla om såväl konsekvenser för den egna verksamheten och informanternas intressen, som mer normativa eller moraliska aspekter om politiken. Att överväga dessa olika legitimitetsgrunder kan vara relevant för utforskandet om vad som krävs för att reformen, och potentiellt ytterligare åtgärder, ska uppfattas legitim.

Sammanfattningsvis undersöker denna uppsats de innehållsmässiga grunderna för legitimitet utifrån informanternas perspektiv, det vill säga deras uppfattningar om lämpligheten av dess väsentliga mål, utformning och effekter, samt de värderingar och problembilder som ligger till grund för deras resonemang. Studien har utformats abduktivt, där processen inneburit en rörelse mellan empiri, analys och teori för att identifiera tematiska områden som kan informera framtida utformning och implementering av en matskatteväxling för att den ska kunna uppfattas som legitim av producentgruppen.

3. Metod

Utforskandet av nötkött- och mjölkproducenters syn på en matskatteväxling och dess potentiella effekter har i denna uppsats baserats på en intervjustudie. Forskningsmetoden är kvalitativ i att den lägger fokus på lantbrukarnas meningsskapande kring en möjlig matskatteväxling. Utforskandet av legitimitet bygger på tolkningar av lantbrukarnas perspektiv, snarare än en objektiv policyanalys. Kvalitativa intervjuer gör det möjligt att fånga hur producenterna själva formulerar sina uppfattningar, något som mer kvantitativa metoder (såsom kvantitativa enkätstudier med förutbestämda frågor) inte hade kunnat synliggöra på samma sätt.

3.1 Kvalitativa intervjuer

Datainsamlingen har bestått av kvalitativa intervjuer med 13 nötkött- och mjölkproducenter. Urvalet omfattar mjölkproducenter, eftersom mjölksektorn står för en majoritet av det svenskproducerade nötköttet (Landshypotek Bank u.å.).³ Omkring en tredjedel av svenska mjölkkor tas årligen ur produktion för att gå till slakt (Jordbruksverket 2025a), vilket medför att köttförsäljningen är en betydande och återkommande del av mjölkföretagens intäkter. En matskatteväxling med punktbeskattning på nötkött kommer således påverka även mjölkproducenter.

Urvalet av informanter har varit målinriktat och vägledes av aspekter såsom verksamheternas storlek, produktionsinriktning, försäljningskanaler och eventuella certifieringar, samt informanternas ålder och kön för att fånga en mångfald av olika perspektiv på en matskatteväxling. Alla som kontaktats har inte tackat ja till att delta.

³ Landshypotek Bank refererar till data från Jordbruksverket och LRF som skriver att cirka 60 % av det nötkött som produceras i Sverige kommer från mjölkproduktionen. Detta inkluderar både slaktade mjölkkor och deras tjurkalvar. (Landshypotek Bank u.å.)

Tabell 1. De intervjuade lantbrukarna med fingerade namn.

Namn	Produktion	Nötkreatur (antal)	Jordbruksmark	Försäljning
Martin, 60	Kött	240	450 ha naturbetesmark; 160 ha åkermark.	Slakt: eget gårdsslakteri Direktförsäljning, samt i lokala livsmedelsbutiker. Tjänster till Länsstyrelsen: återställande och skötsel av åker- och betesmark.
Johanna, 51	Mjölk	130	Naturbetesmark; 400 ha vall, spannmål och baljväxter.	Slakt: lokalt slakteri. Mjölk: stort mejeriföretag. Direktförsäljning i närområdet.
Ella, 27	Ekologisk mjölk	180	40 ha naturbetesmark; vallodling och grönfoderproduktion.	Slakt: regionalt slakteri. Mjölk: stort mejeriföretag. Direktförsäljning av en liten andel kött.
Alfred, 31	Mjölk	200	Betesmarker; 270 ha spannmål och raps för livsmedel samt vall för eget bruk.	Slakt: stort slakteriföretag, i vissa fall slakt hos ett mindre lokalt slakteri. Mjölk: stort mejeriföretag. Spannmål och raps: stort kooperativ.
Maria, 61	Kött	10	Naturbetesmark.	Direktförsäljning av överskottskött i närområdet.
Oskar, 38	Mjölk*	200	100 ha naturbetesmark; 550 ha ekologiskt spannmål.	Slakt: stort slakteriföretag. Mjölk: lokalt mejeriföretag. Spannmål: stort kooperativ. Tjänster till Länsstyrelsen: skötsel av naturbetesmarker *Tidigare ekologisk mjölk under eget varumärke, avslutat på grund av minskad efterfrågan på ekologiska produkter.
Josef, 58	Bio- dynamiskt kött	50	Naturbetesmark; 95 ha kulturspannmål, foder och baljväxter.	Slakt: ej uppgivet. Direktförsäljning av kött. Kulturspannmål: stort kooperativ samt i lokala försäljningskanaler.
Anton, 21	Ekologisk mjölk	140	Gräsbetesmark; vall- och grönfoderodling.	Ej uppgivet.
Elias, 30	Bio- dynamiskt kött och mjölk	250	Gräsbetesmark; spannmålsodling (inklusive kulturspannmål).	Slakt: ej uppgivet. Mjölk, kött och spannmål: direktförsäljning, lokala försäljningskanaler samt lokalt kooperativ som säljer vidare till större livsmedelsbutiker.
Rune, 52	Ekologisk mjölk	350	Gräsbetesmark; 400 ha växtodling, inklusive mindre andel potatis och rybs.	Slakt: lokalt slakteri Mejeri: stort mejeriföretag. Gårdsbutik med försäljning av potatis, rybs, ostar.
Olof, 56	IP Sigill klimat- certifierat kött	(Ej uppgivet)	Gräsbetesmark.	Slakt: ej uppgivet. Direktförsäljning av kött i gårdsbutik eller via web-butik.
Håkan, 34	Kött	70	135 ha naturbetesmark; 580 ha växtodling.	Slakt: stort slakteriföretag.
Nils, 53	Ekologiskt kött	10	100 ha naturbetesmark; 150 ha foder samt spannmål för humankonsumtion.	Slakt: regionalt slakteri Direktförsäljning av kött via lokal producentförening.

Intervjuerna var omkring en timme långa vardera och hölls över telefon eller videosamtal, med undantag för ett gårdsbesök hos en informant, samt ytterligare ett kortare fysiskt möte med en annan. Telefon- och videosamtal har valts som metod då det underlättat för många informanter att delta, exempelvis har flera deltagare kunnat prata samtidigt som de utför andra arbetsuppgifter. Att de flesta intervjuerna utfördes på distans begränsade möjligheten att ta del av icke-verbala uttryck, såsom kroppsspråk och mimik, samt få en inblick i gårdsmiljön och dess förutsättningar, vilket kan ha påverkat möjligheten att fånga nyanser i informanternas resonemang och kontextualisera deras utsagor. Samtidigt bedömde jag att samtalens fokus på politiska frågor gjorde att formatet inte påverkade innehållet i någon avgörande grad. Möjligen kan distansen ha gjort vissa informanter mer avslappnade och benägna att uttrycka kritik.

Intervjuerna genomfördes med stöd av en semistrukturerad intervjuguide, utformad för att möjliggöra en kvalitativ och explorativ undersökning av lantbrukarnas perspektiv på en möjlig matskatteväxling. Samtliga intervjuer inleddes med en förklaring av hur ett sådant skattepaket skulle kunna ta form, med en övergripande beskrivning av en *matskatteväxling med sänkt moms* såsom beskriven i rapporten av Larsson et al (2025). Beskrivningen inkluderade information från rapporten om miljö- och hälsomålen med skattepaketet, de föreslagna skattesatserna, samt de procentuella förändringar i efterfrågan som förväntas i respektive produktkategori. Därutöver innehöll intervjuguiden frågor för att utforska lantbrukarnas perspektiv på några övergripande teman: Generella inställningar till en matskatteväxling, Effekter på egen verksamhet, Effekter på andra livsmedelsaktörer, Mer önskvärda policyförslag. Det semistrukturerade intervjuformatet innebar en flexibilitet i samtalen, där det fanns möjlighet att ställa spontana följdfrågor i syfte att vidareutveckla samtalet och nå djupare. Intervjufrågorna ställdes därmed inte i ordning, utan flödade efter de teman som lyftes av informanterna själva samt de följdfrågor jag ställde.

Intervjuguiden innehöll huvudsakligen öppna frågor för att ge utrymme åt deltagarna att själva lyfta de aspekter de uppfattade som mest angelägna. I flera fall ställdes även mer specifika ämnes- och följdfrågor till informanterna. Dessa frågor baserades på förstudier som gjordes inför intervjuerna, där jag identifierat förslag som givits av bland annat Larsson et al (2025) om möjliga komplement till en matskatteväxling som kan få reformen att uppnå högre måleffektivitet och acceptans.⁴ Med detta sagt baserades intervjuerna som ovan nämnt på

⁴ Punktskatter på rött kött och chark (som ofta möter motstånd från allmänhet och politiker) skulle enligt Larsson et al. (2025) kunna kompletteras med exempelvis utökade ekonomiska stöd till producenter som sköter naturbeten eller som vill ställa om till annan produktion. Dessa möjliga stöd har lyfts i litteraturen utan

huvudsakligen öppna frågor, där deltagarnas egna perspektiv och problemformuleringar alltid dominerade samtalsens första del om producenternas generella uppfattningar och åsikter om en matskatteväxling.

3.2 Analys

De inspelade intervjuerna har transkriberats och därefter analyserats tematiskt. Tematisering möjliggör för att skapa sig en överblick över empirin, hitta mönster och identifiera slutsatser (Robson & McCartan 2016). Analysen har inneburit en kontinuerlig växelverkan mellan empiri och teori där mina preliminära antaganden prövades, förfinades och ibland omformulerades. Intervjumaterialet tematiserades initialt efter intervjuguidens teman (Generella inställningar till en matskatteväxling, Effekter på egen verksamhet, Effekter på andra livsmedelsaktörer, Mer önskvärda policyförslag). Därefter analyserades innehållet i dessa teman för att ta reda på vilka värderingsfrågor som var särskilt framträdande i informanternas perspektiv på reformens mål, utformning och potentiella effekter. Det resulterade i en ny tematisering av intervjuresultaten som representeras av underrubrikerna i avsnitt 4. (För en kartläggning av vilka perspektiv som inkluderades inom respektive tema, se bilaga 2). Den slutliga tematiseringen möjliggör ett besvarande av uppsatsens två frågeställningar om nötkötts- och mjölkproducenternas syn på en matskatteväxling, samt vad som beaktas vid reformens utformning och implementering för att den ska uppfattas legitim av producentgruppen.

3.3 Reflexivitet

Kvalitativa studier är tolkningsbaserade, vilket medför en särskild betydelse av reflexivitet hos forskaren (Creswell & Creswell 2018). Reflexivitet kräver kommentarer på två centrala punkter (ibid). För det första, om forskaren har tidigare koppling till studiens sammanhang och forskningsproblem, och för det andra, hur detta i så fall kan påverka tolkningarna som görs under studiens gång (ibid).

Idén om denna uppsats uppstod i samband med en praktik jag gjorde på civilsamhällesorganisationen Reformaten. Det är en ideell, partipolitiskt och religiöst oberoende organisation som arbetar för att påskynda en forskningsbaserad omställning av matsystemet till fördel för både miljö och människors hälsa (*Reformaten* 2026). Föreningens verksamhet bedrivs genom olika projekt och samarbeten, vilket också utgör grunden för dess finansiering. Ett

direkta referenser till empiriska undersökningar av primärproducenters inställningar till dem. Detta uppsatsarbete sågs därmed som en möjlighet att tillfråga mjölk- och nötköttsproducenterna om deras syn på de tidigare föreslagna producentstöden.

av projekten de ingår i är *Samtal om matskatteväxling*, där olika former av samtal genomförs mellan forskare och personer eller organisationer som har ett intresse av och/eller skulle påverkas av en matskatteväxling. I projektet ingår även några av forskarna bakom rapporten *Matskatteväxling – en god idé?* (Larsson et al. 2025).

Under min praktikperiod på Reformaten läste jag den nämnda rapporten och deltog på evenemang som genomfördes som del av *Samtal om matskatteväxling*, exempelvis publika föreläsningar om ämnet. Det var i samband med ett av dessa event som idén för denna uppkom: att utforska hur en matskatteväxling mottas och faller inom primärproduktionen. Den forskningsidén intresserade mig eftersom kopplingen mellan konsumtion och produktion är en grundläggande fråga vid politisk styrning för hållbarare och hälsosammare livsmedelssystem. Inte minst i frågan om kraftigt minskad köttkonsumtion i den svenska befolkningen, och hur det påverkar och uppfattas av primärproducenter inom köttproduktionen. Efter samtal på praktikplatsen om ämnet fortgick mitt arbete med denna uppsats självständigt, utan att ingå i något bredare samarbete eller projekt.

Min bakgrund på praktikplatsen har bidragit till min grundläggande tilltro till de miljö- och hälsomässiga argumenten bakom en matskatteväxling. Med det sagt har jag arbetat med att hålla mina egna uppfattningar i bakgrunden och låta de intervjuade nötkötts- och mjölkproducenternas perspektiv ta plats. I intervjuerna presenterade jag mig som agronomstudent vid SLU, vilket ofta mottogs positivt och bidrog till mer öppna samtal med producenterna om deras syn på reformens implikationer för dem som lantbrukare, samt jordbrukssystemets utveckling i stort. Eftersom jag själv saknar bakgrund inom kött- och mjölkproduktion har jag samtidigt lärt mig mycket under uppsatsprocessen och i mötet med producenterna om deras levda verkligheter.

I uppsatsarbetet har ambitionen varit att identifiera möjliga synergier mellan befintliga policyförslag och de intervjuade primärproducenternas perspektiv och värderingsfrågor, men även lyfta fram centrala konfliktpunkter. Detta med en strävan att bidra till pågående policydiskussioner om vad som är relevant att ta i beaktande vid utformning och implementering av en matskatteväxling.

3.4 Etiska överväganden

Alla informanter som deltagit i denna studie har informerats om studiens syfte och det insamlade materialet används enbart i mitt självständiga arbete. Alla deltagare har givit sitt medgivande till att medverka och att bli inspelade, med vetskap om att de när som helst kunde kontakta mig för att ändra sina uppgifter eller återkalla

sitt deltagande. Samtliga deltagare har även anonymiserats, och information som kopplas till informanterna har enbart hanterats av mig som uppsatsskrivare.

4. Nötkötts- och mjölkproducenternas syn på en matskatteväxling och dess potentiella effekter

Detta avsnitt redogör för de intervjuade nötkötts- och mjölkproducenternas syn på en matskatteväxling och dess potentiella effekter. Underrubrikerna visar värderingsfrågor som framkom i informanternas resonemang om reformens mål, utformning och förväntade effekter, och illustrerar centrala aspekter att beakta vid utformning och implementering av en matskatteväxling. Löpande i texten lyfts illustrativa citat fram, för att åskådliggöra olika perspektiv och politiska åtgärder som skulle kunna bidra till att öka legitimiteten för en matskatteväxling utifrån informanternas perspektiv.

4.1 Varierande uppfattningar om vad som utgör lämpliga hållbarhets- och hälsomål

I samtalen om en matskatteväxling visade informanterna på varierande uppfattningar om vilka problemformuleringar inom folkhälso- och hållbarhetsdiskursen som bör ligga till grund för reformens målsättningar och utformning. Majoriteten av kritiken relaterade på olika sätt till utformningen av punktskatter på nötkött, samt hur dessa skattesatser står i relation till andra livsmedel.

Ett återkommande tema i intervjuerna var huruvida en matskatteväxling ur hållbarhetssynpunkt enbart bör styra mängden livsmedel som konsumeras utan att adressera livsmedlens varierande produktionsformer och ursprung. Mjölkproducenten Oskar och den biodynamiska producenten Nils uttryckte båda förståelse för ambitionerna att öka konsumtionen av vegetabilier och minska konsumtionen av nötkött i Sverige, men var samtidigt tveksamma till om en matskatteväxling är lämplig för att åstadkomma en mer hållbar köttkonsumtion. Även om de ser att en skattereform kan vara ett effektivt sätt att styra konsumtionsmönster, ifrågasatte de om just en matskatteväxling med sänkt moms vore ändamålsenlig.

Ja generellt sett är jag inte emot, men jag är rädd att man på den forskning som vi har just nu drar stora växlar just i Sverige, som i ett lite större perspektiv gör att vi kanske får ett sämre kött som äts. Kanske miljöbelastningen på det köttet är avsevärt sämre.
[Oskar]

Jag förstår och håller med egentligen helt och hållet om att vi bör äta mindre kött, att vi bör äta mera grönsaker, vi bör äta mera fullkorn, det tror jag absolut att vi bör göra. Sen blir frågan vilken sorts [kött]? [Nils]

Oskar, Nils och för flera andra informanter, framhäver vikten av att tydliggöra för hållbarhetskriterierna som motiverar beskattningen av nötkött vid en matskatteväxling. De är skeptiska till förutsättningarna för reformen att åstadkomma hållbarhetsnyttor om den inte utformas för att differentiera mellan köttets ursprung och produktionsformer. Många informanter menar exempelvis att en matskatteväxling skulle vara missvisande vid jämförelser av olika livsmedelsprodukters påverkan på miljön. En av dessa är småbrukaren Maria, menar att till exempel en besprutad tomat från Spanien då kan framstå som ett bättre alternativ än svenskt naturbeteskött. Enligt Maria är det mer relevant att belysa miljöpåverkan från livsmedlens produktionsmetoder, exempelvis användning av syntetiska insatsmedel. Hon framför exempelvis att en mer legitim åtgärd än att beskatta livsmedel i konsumentled vore att beskatta konstgödsel, eftersom det skulle möjliggöra för mer systemövergripande hållbarhetseffekter. Genom att höja priset på konstgödsel menar hon att investeringarna lär öka i hållbarare odlingsmetoder, i takt med att de bli mer ekonomiskt konkurrenskraftiga. Maria delar även en uppfattning med flera andra informanter om att analyser av olika livsmedels miljöpåverkan, inklusive av nötkött, sällan tar lokala variationer och kontextbundna förutsättningar i beaktande, och att det skapar alltför förenklade hållbarhetsbedömningar av livsmedel.

En av de mest kritiserade aspekterna av en matskatteväxling bland nötkötts- och mjölkproducenterna var att svenskt kött skulle beskattas i samma utsträckning som importerat kött. Inte minst på grund av en skepsis rörande hur vilka hållbarhetsvinster reformen faktiskt skulle resultera i om konsumtionen av importerat kött ökade vid införandet av köttskatter. Den ekologiska mjölkproducenten Ella menar att politisk styrning mot minskad köttkonsumtion vore mer legitim om den fokuserade på importköttet.

Vad vill vi åt? Vill vi minska köttkonsumtionen eller vill vi minska köttproduktionen i Sverige? För jag tycker att det är fel att minska köttproduktionen i Sverige. För vi är ju inte 100 procent självförsörjande på kött här. Så räcker det inte med att vi slutar importera kött och har kvar betesmarker och kor här i Sverige? [Ella]

Citatet från Ella visar att synen på styrningen av konsumtionen av nötkött vid en matskatteväxling påverkas av hur den relaterar till målsättningarna för produktionen av nötkött i Sverige. Hon är en av flera informanter som menar att svenskproducerat nötkött bör premieras framför importerat, inte minst för att värdesätta svenska primärproducenters hårda arbete med att uppfylla krav på djurvälstånd och miljömässig hållbarhet som ofta är högre än i andra länder. Många

delar Ellas åsikt om att konsumtionsstyrningen skulle vara acceptabel så länge den inte drabbar den svenska nötköttsproduktionen negativt.

Flera informanter lyfter farhågor om att stigande köttpriser skulle leda till att konsumenter väljer bort det svenskproducerade köttet, eftersom det fortsatt väntas vara det dyrare alternativet i butikerna i jämförelse med importerat kött. Exempelvis föreställer sig köttproducenten Oskar att oavsett variationer i den procentuella prishöjningen av svenskproducerat och importerat kött⁵ lär det importerade fortfarande vara det billigaste. Han tror att konsumenter inte kommer vara villiga att spendera mer pengar än vad de redan gör. Han imiterar hur han förväntar sig att svenska konsumenter kommer resonera vid butikshyllorna efter en matskatteväxling.

Jag [konsumenten] kan fortsätta äta kött om jag bara tar det importerade som är lite billigare. Då ligger jag kvar på samma kostnadsnivå. [Oskar]

De flesta informanter pekar likt Oskar på att konsumenter allra oftast konsumerar det som är billigast, något som inte verkar förändras heller vid en matskatteväxling. Detta synsätt kontrasterades dock av de direktförsäljande lantbrukarna, som menade att deras konsumentgrupper troligtvis skulle fortsätta köpa deras köttprodukter även om priserna steg. Det verkar således finnas variationer i lantbrukarnas uppfattningar om hur efterfrågan på nötkött kommer förändras i deras egna verksamheter respektive på bredare samhällsnivå, något som varierar beroende på försäljningsformer. (Mer om de varierande effekterna i olika verksamheter i nästkommande avsnitt 4.2).

En återkommande fråga som lyftes av informanterna var motiveringarna till att beskatta rött kött högre än andra köttslag såsom gris och kyckling. Flertalet informanter uppfattar att politisk styrning som fokuserar på det röda köttets klimatpåverkan får den industriella fläsk- och kycklingproduktionens hållbarhetsproblem att hamna i skymundan. Mjölksproducenten Oskar och den biodynamiska producenten Josef tillhör de som anser att miljöpåverkan från fläsk och kyckling bör tas i beaktande vid utformningen av en matskatteväxling:

Jag är bara nyfiken på att man har inriktat sig på just det köttet [...]. För just det röda köttet har ju ändå, det man matar med i Sverige i alla fall, är ju inte bara spannmål. Gris och kyckling äter i princip bara sånt som kan växa på åkermark. [...] Du trycker i dem bara spannmål. Inga grödor som binder kväve, inga naturbetesmarker, ingenting som är kopplat till den biten. [Oskar]

⁵ Larsson et al. (2025) har framhållit att punktskatter på nötkött skulle sättas enhetligt för allt nötkött, och därmed innebära att prisökningen för billigare importerat kött skulle bli procentuellt högre än för svenskt nötkött.

Jag kan inte förstå varför ingen som har tagit tag i detta med fläsk och kyckling. [...] Nej, men det är ju det som är styggelsen. Och det är ju det att både fläsket och kycklingen, det kan du få industri utav på ett väldigt enkelt sätt. [...] Intensiv spannmålsodling, och så genom djuren... [...] Det går ju minus i systemet, vad du har satt in i energi och allt. När vi kan äta spannmålen med en gång. Eller linserna eller ärtorna då. [Josef]

Informanternas uppmaningar om att ge mer uppmärksamhet åt intensiv gris- och slaktkycklingproduktion speglar deras uppfattningar om vilka hållbarhetsvärderingar som bör vägleda den politiska styrningen. Både Oskar och Josef lyfter särskilt den intensiva gris- och slaktkycklingproduktionens anspråk på intensivt odlat spannmål som skäl kritisera hållbarheten av dessa produktionssystem. De framhäver att uppfödning av nötkreatur, till skillnad från storskalig kyckling- och grisproduktion, kan bidra till miljömässiga mervärden i jordbrukssystemet. Exempelvis att nötkreaturen som idisslare kan gynna hållbarare växtföljder genom att ge avsättning för vall som annars inte går till livsmedel för humankonsumtion, eller öka biologisk mångfald genom gräsbete. Likt Oskar och Josef anser flera av informanterna att de hållbarhetsmässiga målsättningarna för en matskatteväxling bör inkludera dessa värden.

Många informanter kritiserar att punktskatterna i en matskatteväxling inte differentieras utifrån produktionsmetoder. Den ekologiska köttproducenten Nils är en av flera informanter som anser att en matskatteväxling vore mer legitim om den undantog beskattning för exempelvis nötkött som betar på naturbetesmarker eller fötts upp utifrån ekologiska principer. Däremot förväntar han sig att utmaningarna med att implementera sådana differentieringar i praktiken, vilket utgör en central anledning för honom att generellt motsätta sig konceptet av en matskatteväxling:

Den här blir ju så grov, den här punktskatten kan ju inte differentiera någonting alls, [...]. Fast egentligen borde vi ju ta bort helt och hållet väldigt miljöskadande kött och säga att det kött vi ska äta, det är det som kommer från naturbetesmarker och är ekologiskt till exempel, därför det vet vi bidrar. Men det går ju inte att styra med en sån här skatt, [...] Vad jag har förstått det i alla fall, så är det svårt med en sån skatt att styra, utan det blir en punktskatt på [allt] nötkött. Det är väldigt svårt att säga att det inte blir en punktskatt på nötkött som är KRAV-certifierat, och naturbeten. [Nils]

För att en matskatteväxling skulle uppfattas legitim enligt Nils skulle ekologiskt och naturbeteskött behöva undantas beskattning. De certifieringsrelaterade och juridiska utmaningar som han förutspår med sådan differentiering utgör däremot grunden för hans negativa inställning till en matskatteväxling. Med detta sagt var det flera andra informanter, såsom de ekologiska mjölkproducenterna Rune och Anton, som också förespråkade en ”ekologisk matskatteväxling”, och som i högre utsträckning föreställde sig att det borde vara möjligt.

Jag föreslår den ekologiska skatteväxlingen. För då vet man att djuren har gått på bete och har det bra [Rune]

Sen så är det ju så att rent för folkhälsan behöver vi äta mindre kött. Jag är ju inte emot forskningen, bara för att jag är jordbrukare. Så det kan jag absolut vara med på. Men jag tror i så fall att en ekologisk produktion kan vara viktigare att skatteväxla till. Men nu var det inte det som det här gick ut på. [Anton]

Likt flera av de ekologiska lantbrukarna indikerar Rune och Anton att en matskatteväxling som premierar ekologisk produktion och betesdrift skulle anses mer legitim. Detta eftersom det skulle gå mer i linje med deras hållbarhetsmässiga värderingar och önskvärda målbilder för politiken. Enligt Runes och Anton bör den ekologiska skatteväxlingen gälla för samtliga livsmedel, inte enbart animalieprodukter. Rune menar att detta är särskilt relevant eftersom det finns en stark koppling mellan växtodling och djurhållning i ekologiska verksamheter. Båda citaten ovan indikerar att det är hållbarhetsprinciperna inom primärproduktionen som bör vara mest vägledande för reformens inriktning. Samtidigt framgår det även i citatet från Anton att han har ett visst stöd för målen om att styra konsumenter mot minskad köttkonsumtion och ökat intag av vegetabiliska livsmedel, givet de fördelar det kan få för folkhälsan. I likhet med många andra utgjorde detta däremot inte tillräckliga skäl för honom att se en matskatteväxling som fullt legitim. Ett undantag till detta visades dock i den biodynamiske köttproducenten Josefs resonemang, som var den ende informanten som visade ett tydligt stöd för en matskatteväxling. Hans positiva inställning till reformen tycks böttna i ett principiellt stöd för politiska målsättningar om att minska köttkonsumtionen, och att en matskatteväxling vore en effektiv och lämplig reform för att styra i en sådan riktning. Samtidigt förmodar han att den åsikten skiljer sig många andra köttproducenters.

[Köttproducenter] kommer slå bakut, att köttet är skadligt, eller så man säger. Det kommer det ju bli väsen. Men jag tycker att det är en kanonidé. Vi måste ju minska på köttkonsumtionen, det är ju så. [Josef]

Trots Josefs stöd för målen om minskad köttkonsumtion som goda skäl för en matskatteväxling tror han att andra i branschen kommer visa starkt motstånd mot budskapen om att allt nötkött är ”skadligt”. Hans förmodan om att skattereformen däremot lär kritiserar av köttproducenter stämmer överens med resonemangen hos majoriteten av övriga informanter, som kritiserar reformen för att ge en onyanserad bild av köttkonsumtionens inverkan på hälsa och miljö.

Flera informanter ifrågasatte om det i en matskatteväxling är lämpligt att särskilt utpeka nötkött som mer ohälsosamt än andra livsmedel. En av mjölkproducenterna, Johanna, menade att det är mer relevant att rikta uppmärksamhet mot ultraprocessade livsmedel. På liknande sätt, om än

annorlunda ifrågasatte en av nötköttsproducenterna, Olof, bilden av kött som en central orsak till hjärt- och kärlsjukdomar. Han framhöll istället andra levnadsvanor som mer avgörande för en god folkhälsa (t.ex. fysisk aktivitet). Konkurrerande problemdefinitioner inom folkhälsodiskursen har således en inverkan på hur legitimiteten för en matskatteväxling upplevs. På liknande sätt visade ytterligare en informant, mjölkproducenten Oskar, lågt stöd för de hälsomotiverade grunderna för en matskatteväxling. Han kritiserar att offentliga näringsrekommendationer skulle motivera statlig styrning av konsumtionen då han har lågt förtroende för deras tillförlitlighet. Oskar refererar till att rekommendationerna tenderar att förändras över tid och därför inte utgör en stabil grund för kraftfulla styrmedel som skatter och subventioner.

Man har ju varit med ett tag nu, det svänger ju lite vad som är nyttigt. Ett tag skulle ju ingen äta potatis eller chips. [...] Men sen, det rann ut i sanden och det vart ingenting med det där. Så, rent frihetsmässigt tycker jag inte man ska lägga pekpinningar. Om man inte har väldigt goda skäl. [...] Ta och backa tillbaka på 70-tal och 80-tal eller vad det var, då skulle du äta 6-8 skivor bröd om dagen. Tänk om man då hade bara full subventionering där. Ungefär ”Nej, ingen skatt på bröd, alla ska äta bröd!” Och sen går det några år, ”Oj det är jättedåligt att äta vitt mjöl!”... Ja, jag är lite emot just att man styr så hårt med skattemedel. [Oskar]

Det fanns flera informanter som likt Oskar kritiserade legitimiteten av att låta allmänna hälsorekommendationer utgöra en grund för statlig styrning av konsumtionen. Utifrån vissa producenters perspektiv skulle därmed krävas större tillit för de underliggande näringsrekommendationerna, deras vetenskapliga grund, och inte minst riktlinjernas långsiktiga tillförlitlighet för att en skatteväxling på livsmedelsområdet ska upplevas legitim.

Viss hälsomotiverad styrning ansågs dock mer accepterad än andra, såsom punktbeskattning av socker. En majoritet av informanterna visade en acceptans för höjda sockerskatter på grund av de fördelar de förväntas ha för folkhälsan. Att beskatta socker framfördes även av flera informanter som mer accepterat än beskattning av nötkött eftersom nötkreatursuppfödning anses producera näringsrika livsmedelsprodukter och mervärden i odlingslandskapet i högre utsträckning än sockerproduktion. Uppfattningen av beskattningen av socker och kött i relation till varandra utgjorde ett återkommande tema i intervjuerna. Köttproducenten Olof delar uppfattning men flera andra att ett parallellt genomförande av punktbeskattning på socker och kött skulle riskera att framställa dessa två skilda livsmedel som likvärdigt hälsoskadliga. Olof framhåller kött som ett näringsrikt livsmedel som han inte vill ska likställas med socker inför för allmänhetens ögon.

Då blir man [som nötköttsproducent] ju klassad som energidryck. Då blir man ju något katten släpat in. Det sänder så mycket signaler att man blir samhällsfarlig och allt möjligt skit. [Olof]

Flera intervjudeltagare delar Olofs kritik av att en matskatteväxling framställer kött som något hälso- och miljöskadligt. Olof beskriver sitt och sina kollegors arbete med djuren som något som gynnar både den biologiska mångfalden och bidrar till den nationella livsmedelsförsörjningen, och han befarar att dessa argument riskerar komma i skymundan i samhällsdebatten om allt nötkött framställs som sämre än andra livsmedel. Citatet visar även att synen på en matskatteväxling och relationen mellan de olika skattesatserna har en identitetsmässig koppling, med implikationer för självbild och upplevt erkännande som yrkesgrupp. I samtalen framförs också en kritik mot att politiker inte i tillräcklig utsträckning visar förståelse och erkännande för köttproducenternas arbete. Olofs resonemang bekräftar till viss del det hos den ekologiska mjölkproducenten Ella, som även hon framhäver att köttskatter lär slå mot primärproducenter som har starka band till sin djurhållning. Själv hade hon en skepsis gentemot en matskatteväxling, men lägger i intervjun även fram flera perspektiv på hur reformen potentiellt skulle kunna göras mer legitim. Hon vill samtidigt lyfta hur polariserad den offentliga debatten om nötkött är, inte minst i frågan om köttskatter, och att andra producenter i branschen sannolikt kommer visa starkare motstånd än hon gjorde under sin intervju.

Jag tror att många lantbrukare är ännu mer arga och bittra än vad jag har varit [i intervjun]. För att det är så polariserat och man är så less på att korna anses vara världens sämsta uppfinning. När de är så himla smarta. Och att miljöfarlig verksamhet och allt sånt där. När man själv tycker att man gör ett viktigt jobb. Jag tror att många är mer... Så fort man hör att man ska höja köttskatt och allting. Då blir man såhär, nej! Så fort man bara pratar om det. [Ella]

Resonemangen i de två ovanstående citaten från Olof och Ella visar att en matskatteväxling kritiserar för den negativa laddningen av konsumtionsskatter och hur det skapar en negativ syn på svenskt nötkött, och därmed även primärproducenterna i branschen. De efterfrågar större erkännande från politiker för de positiva, intressanta och roliga aspekterna av arbetet inom det svenska lantbruket. Olof lyfte i intervjun även, i likhet med flera andra informanter, farhågor om att en matskatteväxling kan minska den övergripande motivationen för primärproducenter att fortsätta utveckla sina verksamheter, eller för nya personer att träda in i lantbrukaryrket. Enligt Olof bör politiker ”ge svensk matproduktion råg i ryggen” genom att visa lantbrukare att de är behövda och uppskattade snarare än att enbart framställas som en tärande verksamhet. Att primärproducenter fortsatt är motiverade att fortsätta, samt träda in i, i branschen sågs som en grundläggande förutsättning för att jordbruksnäringens hållbara utveckling.

4.2 Lönsamhetseffekter i lantbruksföretagen

Ett centralt tema i intervjuerna var hur reformen förväntas påverka nötkötts- och mjölkproducenternas övergripande lönsamhet. De beklagar sig särskilt över att en matskatteväxling, där nötkött beskattas särskilt högt, lär drabba sektorns redan utmanande förutsättningar att bygga lönsamhet i djurhållningen. Majoriteten har en bild av att en matskatteväxling skulle få ekonomiska konsekvenser för branschen, men många informanter kan samtidigt se relativt goda anpassningsförmågor i sina egna verksamheter. Uppfattningarna om vilka lönsamhetseffekter och anpassningsförutsättningar som väntas i de egna verksamheterna varierar bland annat beroende på deras respektive produktionsinriktningar och försäljningskanaler.

För de flesta av de intervjuade mjölkproducenterna framstår en matskatteväxling som mindre ekonomiskt hotfull än för producenter specialiserade på köttproduktion. De välkomnar att momsens på mejeriprodukter skulle behållas oförändrad, och utgår i de flesta fallen från att punktskatterna på nötkött inte skulle påverka deras lönsamhet nämnvärt. Detta framgår exempelvis i mjölkproducenten Alfreds resonemang, som förväntar sig att det mesta i hans företag lär förbli likt nuläget även vid en matskatteväxling. För honom är de mjölkande korna det mest vinstdrivande i företaget, vilket gör att han exempelvis inte ser någon anledning till förändringar såsom att minska sin djurbesättning även om lönsamheten för slaktdjuren skulle bli sämre. Han förutsätter att djur fortsatt kommer behöva slaktas och deras andra inkomstkällor medför en viss flexibilitet i vid nya marknadspriser och förändrad efterfrågan. Han framhäver däremot att andra lantbruk med färre verksamhetsinriktningar eller mindre djurbesättningar lär ha sämre ekonomiska förutsättningar att anpassa sig efterfrågan från slakterierna skulle sjunka.

Jag tror inte att vi skulle anpassa oss jättemycket egentligen om man ska vara rent krass. Det kommer bli en förändring i lönsamheten. [...] Kan vi inte skicka djuren på slakt? Det kommer vi ju alltid kunna göra men får vi sämre betalt för dem? Ja, det kanske måste vara. Vi får väl anpassa oss för det på intäktssidan och se vad som händer. [...] Det kommer påverka branschen absolut. Men det kanske är för vårt lilla fall så tror jag inte att vi kommer gå omkull om får sämre betalt för köttet. [Alfred]

I citatet ovan märks att Alfreds förväntar sig att en matskatteväxling lär påverka att branschen som helhet, även om han inte förutser några större effekter i sitt eget mjölkföretag. Han befarar att slaktpriset för en kalv kan sjunka vid en matskatteväxling och därmed förändra lönsamheten, men tror sig ha goda förutsättningar att kompensera för inkomstförlusterna med intäkter från andra grenar i sin verksamhet. Senare i intervjun lyfter Alfred att hans verksamhet kan ha storleksfördelar jämfört med gårdar med lägre omsättning, och att dessa

fördelar kan ge bättre anpassningsförutsättningar vid marknadsförändringar. Resonemanget belyser hur olika verksamheters produktionsinriktning och -storlek kan vara avgörande för hur nötkött- och mjölkproducenter kan påverkas materiellt av en matskatteväxling.

Majoriteten av de producenter som säljer kött genom direktförsäljning till slutkund antog att de skulle kunna fortsätta sälja sitt kött till sin existerande kundgrupp även om köttet blev dyrare. De har sett en stigande efterfrågan på köttet de senaste åren, och förväntar sig att deras försäljning inte skulle påverkas nämnvärt av en matskatteväxling även om nötköttpriserna skulle öka. Flera informanter framhäver att deras kundbas är redo att betala mer för deras kött i syfte att värna lokalproducerat, svensk självförsörjning, och stöd direkt till primärproducenten.

i alla fall på tio år nu så får vi mer och mer folk som även åker längre för att handla direkt av oss. [...] de tycker att det är viktigt med närproducerat, men även att det går direkt till oss. Sen tänker de även på det här med Ukrainakriget [...] folk vill värna närproducerat, men även att man måste stötta då för att vi ska kunna ha en egen produktion i landet. Vet man att det är bonden som får pengarna så är folk beredda att betala mer också. Istället för att det hamnar i andra mellanhänder. [Martin]

Ja, om efterfrågan går ner så kommer lönsamheten gå ner såklart. Men jag har ju sett idag att efterfrågan på att köpa direkt från oss har ju ökat. Folk blir ju då mer medvetna och vill köpa kött som de tycker är bra när de köper. Och då kanske de är beredda att betala, då får ju vi höja priset på våra produkter helt enkelt. [Johanna]

Vi som håller på med direktförsörjning, vi kommer ju bli ytterst lite drabbade för det är ju bara att lägga på den kostnaden för det. För vår del så ligger vi ju inte på maximalt vad vi skulle kunna ta ut för köttet. Och det är ju därför vi har efterfrågan också. [...] för vår del så har det [prishöjningar] ytterst lite betydelse. Men sådana som är specificerade diko-uppfödare eller köttuppfödare, de kommer ju få sänkt avräkningspris [Josef]

Citaten ovan visar att de direktförsäljande producenterna inte förväntar sig några större tapp i efterfrågan vid en matskatteväxling, även om punktskatter på nötkött skulle minska den nationella efterfrågan på kött. Citaten indikerar att producenter med direktförsäljning av nötkött tillhör en grupp som inte ser ekonomiska förluster för den egna verksamheten som en anledning att kritisera reformens legitimitet, det finns snarare andra värderingsfrågor om väger tyngre. Mjölkproducenten Johanna är en av de direktförsäljande producenter som förväntar sig relativt goda anpassningsmöjligheter vid en matskatteväxling, men som trots allt kritiserar reformen för dess negativa konsekvenser på branschen som helhet. Hon anser att politikens fokus bör ligga på att stärka, snarare än försvåra förutsättningarna, för producenterna att bygga lönsamhet i den svenska nötkötts- och mjölkbranschen. Hon menar att politiska beslutsfattare som höjer

konsumentsskatterna på köttprodukter även bör kompensera producenterna ekonomiskt för de kostnader som är förknippade med en förväntad minskad produktion.

... [politikerna] skulle ju kunna sänka skatterna överlag på allting vi köper in i sådana fall. Om de ska höja skatten på våra produkter, då får de sänka skatten till oss i stället. Det finns ju hur många kostnader som helst. Alltså våra produkter, jag vet inte hur många gånger de beskattas innan de når konsumenten. [Johanna]

För Johanna, liksom för flera andra lantbrukare, framstår subventionerade produktionskostnader som ett nödvändigt komplement till en matskatteväxling för att den ska uppfattas mer legitim. Några av de subventioner som föreslogs under intervjuerna var bland andra avdrag på arbetsgivaravgifter och drivmedelskostnader. Johanna anser att subventionerna skulle stödja producenternas ekonomiska förutsättningar att producera kött även om konsumentpriserna och den övergripande efterfrågan minskar. Johanna visar även på en frustration över tanken att punktskatter på nötkött skulle innebära ytterligare en beskattning av deras produkter innan de når konsumenten. Grunden till denna frustration tycks likna den hos den ekologiska köttproducenten Nils, som upplever köttskatterna som ett slags ”straff” för nötköttsproduktionen. Synen på styrmedlen tycks alltså även vara förankrad i den symboliska betydelse som producenterna tillskriver dem. Han anser att politiska styrmedel som påverkar livsmedelskonsumtion- och produktion istället bör utformas på sätt som är stödjande för branschen snarare än nedslående.

När [politiker] lägger ett stöd, då är det ju frivilligt, det måste [producenten] inte ta. Det kan du sätta ganska hårda villkor på, så att det faktiskt blir bra så att du faktiskt uppnår det som man tänker sig. Men om [politiker] sätter straff över alla, du kommer ju få otroligt hård lobby som vill att det här ska urvattnas så mycket det bara är möjligt, för att slippa det här. [...] Jag tror mer på stöd och ersättningar i primärproduktionsleden, än på beskattningar i konsumentled. [Nils]

Genom att punktbeskatta kött menar Nils att en matskatteväxling får en mer negativ konnotation än att exempelvis införa producentinriktade stöd som kan gynna hållbar produktionsutveckling. Han förväntar sig att aktörer i köttbranschen kommer kritisera en matskatteväxling för att drabba både deras anseende och finansiella förutsättningar. Mot den bakgrunden är det således konsumtionsskatterna som styrmedelsform, snarare än deras exakta utformning, som är grunden för Nils kritik. I hans mening vore andra styrmedel, såsom producentinriktade stöd, mer legitima då de skulle upplevas som mer överensstämmande med hans värderingar om att stärka svenska primärproducenters lönsamhet.

Frågan om att kompensera producenter ekonomiskt genom att komplettera en matskatteväxling med utökade producentstöd var ett återkommande samtalsämne i intervjuerna. Den mest diskuterade stödformen var betesbidrag. I vissa fall föreslogs det av informanterna själva som ett önskvärt sätt att kompensera för möjliga lönsamhetstapp. I andra fall var ökade betesbidrag något jag som intervjuare som bjöd in informanterna till att ge sina perspektiv på. Sådana stöd har nämligen föreslagits av tidigare forskare som ett möjligt komplement till en matskatteväxling som ett sätt att stötta lönsamheten för lantbrukare som gör särskilda insatser för biologisk mångfald (Larsson et al 2025). För att belysa mjölk- och köttproducenternas perspektiv på förslaget om utökade betesstöd tillfrågades de i intervjuerna om deras åsikter i frågan. Majoriteten var positivt inställda, både de lantbrukare som hade naturbeten i sina verksamheter och de som bedrev mer intensiv produktion med begränsat bete. Samtliga värdesatte de mervärden för biologisk mångfald som naturbeten innefattar, och ansåg att betesstöd ger uppmuntran och ekonomiska förutsättningar att investera i sådan verksamhetsinriktning. Vidare poängterade flera intervjuade nötköttsproducenter att det ofta är inkomster från betesmarkerna i sig som gynnar deras lönsamhet, snarare än dikorna i sig, vilket talar för att utökade betesbidrag skulle gynna dessa verksamheters lönsamhet. I citatet nedan visar köttproducenten Håkan även att utökade betesbidrag kan minska behovet att föda upp lika många djur per år. Det skulle i hans mening innebära verksamhetsmässiga fördelar, i och med att riskerna relaterade till kalvning skulle kunna undvikas.

får vi betalt för att sköta marken eller något sådant istället för dikon så behöver vi ju inte ha henne för att producera kalv varje år. Om vi har betalt ändå. Ja absolut, skulle jag få betalt för att ha en tom diko så är det ju ett jättebra läge. [...] Då slipper vi ju den kalvningrisken det året också. [Håkan]

Håkan tillhör flertalet lantbrukare som indikerar att legitimiteten för en matskatteväxling skulle kunna öka om miljöersättningar utgör en kompensation för förlorade inkomster.

När informanterna lyfte farhågor om försämrade lönsamhet fick de även följdfrågor om ytterligare en form av producentinriktade stöd som lyfts i tidigare forskning: ersättning till producenter som ställer om till annan livsmedelsproduktion. Sådana stöd har tidigare nämnts som ett möjligt komplement till köttskatter samt som en del av ett bredare policypaket omkring en matskatteväxling (Larsson et al. 2025). I syfte att utforska nötkötts- och mjölkproducenternas perspektiv på sådana stöd tillfrågades flera informanter om deras perspektiv på frågan. Majoriteten av de tillfrågade förhåller sig generellt skeptiska till idén att motta stöd som uppmuntrar till att skifta bort från deras nuvarande djurhållning. Detta berodde till stor del på deras starka personliga kopplingar till deras djurhållning. De framhävde exempelvis att det var just

arbetet med korna som gör arbetet och vardagen roligt och givande. Flera lyfte att exempelvis större övergångar till andra verksamhetsformer, såsom växtodling, vore mindre intressant för dem personligen. Utöver de personliga kopplingarna till nuvarande djurhållning framhävde informanterna även de starkt varierande förutsättningarna mellan gårdars förutsättningar att ställa om till växtodling. Exempelvis lyftes de platsberoende odlingsförutsättningarna som en avgörande faktor. Informanternas respons visar således på hur olika kontextuella förutsättningar påverkar producenters vilja och möjlighet att motta stöd för att ställa om sin produktion.

Synen på utökade jordbruksstöd som komplement till en matskatteväxling varierar mellan informanterna. För flera handlar det om bidragens inriktning och utformning. Andra däremot, kritiserar idén om utökade producentstöd på grund av en mer grundläggande skepsis mot att öka sitt redan höga stödberoende i deras verksamheter. Kritiken grundas i mer strukturella utmaningar kopplade till det nuvarande stödsystemet för svenskt lantbruk. Den biodynamiska producenten Josef betonar hur kortsiktigt det politiska systemet är, och menar att detta också avspeglas i jordbrukspolitiken och de offentliga stöden.

Det är ju så kortsiktigt. Det är det som styr mig något så pass. Och det här, det var ju betesstöd, då fick det ju vara 60 träd per hektar för något år sedan. Bönder de högg ju ner fina ekar och allt enbart för stöd. Men sen var det ju ett eller två år och sen var ju det borttaget. Och det är ju inget uthålligt, utan vi lockas med pengar. [Josef]

Flera producenter visar likt Josef en skepsis mot politiskt styrda stöd inom lantbrukssektorn, inte minst i och med stödets föränderlighet över tid. Många delar erfarenheter av att anpassa sig efter politiskt beslutade jordbruksstöd, stöd som är föränderliga och utmanande att förlita sig på långsiktigt. Josef är en av de som tydliggör dessa utmaningar, men som även kan erkänna fördelarna med de producentinriktade stöden. Exempelvis anser han att stöd för naturbeten bör fördubblas eller tredubblas för att gynna biologisk mångfald. Med dessa perspektiv på stödets utmaningar och samtidiga fördelar visar Josef på en viss tvetydighet i synen på producentinriktade stöd, och en önskan om att öka stödets förutsägbarhet och tydlighet för att de ska kunna upplevas som tillförlitliga och legitima.

Vissa informanter uttrycker även en kritik mot att de producentinriktade stöden utgör alltför hård styrning av lantbruksföretagen. Den ekologiska mjölkproducenten Oskar är en av flera som är kritisk till att deras lönsamhet är stödberoende, och skulle hellre se att det vore försäljning av livsmedel som genererade de huvudsakliga inkomsterna för primärproducenter. Han delar åsikt med flera andra informanter om att Oskar miljömotiverade jordbrukarstöd å ena sidan kan bidra till lönsamhets- och miljömässiga hållbarhetsförbättringar inom

primärproduktionen, å andra sidan samtidigt uppfattas som politisk detaljstyrning. Stöden upplevs till stor del som ett intrång i deras frihet som företagare och i deras önskan att verka på en fri marknad där konsumenternas val, inte politiska beslut, styr deras verksamhetsutveckling. Oskar framhäver att lantbrukare i allmänhet är grundade i ambitioner om att öka hållbarheten i sina verksamheter, och menar att de bör få tillit från allmänhet och politiker att själva besluta hur de åstadkommer hållbarhetsförbättringar utifrån i sina kontextuella förutsättningar. Detta illustrerar att ekonomiska stöd kan stärka företagsekonomi, men samtidigt motverka upplevelsen av frihet som är central i vissa producenters företagidentitet. Oskar lyfter även den betydande roll som konsumenter, enligt honom och flera andra informanter, har i att göra medvetna konsumtionsval för att stötta primärproducenterna.

Riskerna att de ekonomiska incitamenten för nötkött- och mjölkproducenter att bedriva sina verksamheter skulle minska vid en matskatteväxling förknippades i flera fall även till mer långtgående följd effekter för livsmedelsproduktionen. Vissa resonerar exempelvis kring generella förändringar i odlingslandskapen som kan följa av att incitamenten för produktionen av animaliska livsmedel minskar. Köttproducenten Olof och mjölkproducenten Anton delar farhågor om att minskad motivation och möjlighet att fortsätta inom livsmedelsproduktion kan leda till att lantbrukare väljer att istället plantera skog på nuvarande jordbruksmarker. Ytterligare reflektioner om vad som väntas om fler mjölk- och nötköttsproducenter förlorar lönsamhet lyfts av mjölkproducenten Johanna. Hon tror att hästbranschen kan komma att öka i nötkreaturens frånvaro.

Hästbranschen kanske får ännu fler hästar som äter upp maten, men blir ingen mat själv. Ett matsvinn helt enkelt. För om man lägger ner en gård... Kanske har man inte råd att bo kvar och måste sälja den. Och om inte lika många vill bli mjölkbönder kommer det bli sådana med väldigt mycket pengar som köper gårdarna och då blir det troligtvis fler hästar tror jag. [Johanna]

Reflektioner kring konsekvenserna av att fler nötkötts- och mjölkproducenter väntas ställa om, eller lägga ned, sina verksamheter visar farhågor om att livsmedelsproduktionen skulle ersättas med andra lantbruksverksamheter. För Johanna och flera andra informanter anses det mer legitimt att jordbruksmark används för produktion av näringsrika livsmedel som mjölk och kött, snarare än att tas ur bruk eller omvandlas till produktionsskog eller hästverksamheter. Deras perspektiv indikerar att värderingar om att bibehålla och stärka lönsamheten för svenska nötkötts- och mjölkproducenter knyter an till värderingar om att bevara den svenska livsmedelsförsörjningen över lag. Om en matskatteväxling ska uppfattas mer legitim hos producentgruppen kan kopplingen mellan dessa värderingsfrågor vara relevanta att beakta.

4.3 Ojämlika effekter i livsmedelskedjan

I flera intervjuer lyftes resonemang om hur en matskatteväxling väntas slå ojämnt i livsmedelskedjan, och att anpassningsmöjligheterna till förändrad efterfrågan varierar mellan olika aktörer. De förväntade variationerna kopplas till bland annat verksamheternas position i livsmedelskedjan, företagets storlek samt geografiska förutsättningar.

Många informanter delar uppfattningen att jordbruks- och livsmedelspolitiska interventioner brukar få ojämlika konsekvenser i livsmedelskedjan, och att primärproducenterna vanligtvis är de som drabbas hårdast. Liknande farhågor uttrycks kring en matskatteväxling, som enligt dem riskerar att minska lönsamheten för primärproducenter samtidigt som andra aktörer i livsmedelskedjan kan behålla, eller till och med öka, sina ekonomiska marginaler. Primärproducenternas svagare förhandlingsposition och jämförelsevis begränsade möjligheter att föra kostnader vidare i livsmedelskedjan är strukturella villkor som ligger utanför själva skattereformen, men som påverkar hur en matskatteväxling uppfattas och vilka som riskerar att drabbas hårdast. Köttproducenten Håkan samt den biodynamiska lantbrukaren Elias kritiserar att de som primärproducenter lär bli de i producentledet som drabbas mest av en matskatteväxling.

Det är ofta vi som hamnar i kläm när det blir förändringar. De andra jobbar ju mer med siffror än oss. Vi har ju längre omställningar och sånt. ICA de kan ju bara ändra... De har ju siffror på allt, inköp och försäljning och så vidare. Det kan man ju tycka att vi har med, men vi har ju andra aspekter som väder och djurhälsa och liknande som påverkar. [Håkan]

Bönderna kommer ju påverkas mest. [...] Jag tror att bönderna är de som blir påverkade, det är de som får ta smällen på alla sätt och vis. Ett mejeri kommer sätta priset som de klarar av för att hålla sin verksamhet rullande och därefter får vi anpassa oss. Tyvärr tror jag att det är nästan enbart bönderna som kommer att påverkas och det är troligtvis negativt. [Elias]

Likt Håkan och Elias finns det flera informanter som föreställer sig att andra aktörer i livsmedelskedjan, såsom dagligvaruhandeln eller andra mellanhänder såsom mejerier och slakterier, skulle ha större möjligheter att bibehålla lönsamhet och anpassa sina marginaler än primärproducenterna. Det illustrerar således att kritiken mot de ekonomiska konsekvenserna för nötköttsproducenter även påverkas av hur dessa effekter står i relation till andra aktörer i kedjan.

Att en matskatteväxling förväntas slå olika i producentledet visas även i vissa informanters resonemang om att större företag kan ha bättre förutsättningar att anpassa sin lönsamhet om efterfrågan på kött minskar. Mjölksproducenten Johanna och köttproducenten Olof befarar att små lantbruk kan möta större ekonomiska

utmaningar vid en matskatteväxling än lantbruk med större ekonomisk omsättning.

Ja, så är det hela, hela tiden. Det är de små som slås ut. Vi har inte möjlighet att hantera alla de här kraven och reglerna som kommer. För stora så är det en ganska liten investering, eller de har en omsättning som de kan göra, medan små inte kan göra de här stora grejerna, eller kan inte konkurrera med det. [Johanna]

Alla mindre producenter som har eget slakteri slutar ju idag för det blir för dyrt. Och då blir det storskaligt och sårbart. [...] Där kan väl myndigheterna göra mer istället för att se till att vi bygger upp ett robustare livsmedelkedja. Men styra oss med punktskatter emellan lantbrukare och sen tro att vi ska få tillbaka de pengarna. Det kommer att bli ett sånt jävla liv. [Olof]

Flera informanter inklusive Johanna och Olof värdesätter de små producenternas roll i livsmedelssystemet, och lyfter kritik mot att en matskatteväxling skulle kunna drabba dem mest. Dessa farhågor kopplas inte enbart primärproducenterna, utan även relationen till andra aktörer i livsmedelskedjan, såsom småskaliga slakterier. Majoriteten av de intervjuade lantbrukarna har avtal med regionala, mindre slakterier och ser med oro på den pågående samhällstrenden av att fler småslakterier stänger ned. De framhäver värdet av att bevara småskaliga slakterier för att inte minst ta emot slaktdjur från gårdar med mindre djurbesättningar. De ser dessa aktörer som väsentliga i hållbara, robusta livsmedelssystem, och lyfter farhågor om att en matskatteväxling skulle slå särskilt hårt mot mindre slakterier. Johanna är en av de som refererar till småslakteriernas relativt mindre ekonomiska marginaler i jämförelse med de större företagen samt utmaningar med administrativa bördor som en anledning till högre sårbarhet. Mjölksproducenten Alfred framför även att en högre punktskatt på nöt- och lammkött än på gris och fjäderfä kommer slå särskilt hårt mot de mindre slakterierna. Detta eftersom de mindre slakterierna i större utsträckning fokuserar på just kor och lamm framför andra djurslag. Han menar att större slakterier potentiellt skulle kunna öka sina inkomster från andra köttslag. Att behålla och stärka småskaliga och regionala slakterier framstod som en viktig värderingsfråga för informanterna och som en förutsättning för fortsatt och diversifierad livsmedelsproduktion i hela landet, något att ha i beaktande vid utformning av framtida policys om de ska uppfattas legitima.

Reflektioner om effektfördelningen vid en matskatteväxling visades även i ett par informanters farhågor om att reformen skulle få geografiskt ojämlika effekter i landet. Den ekologiska mjölksproducenten Anton kritiserar att norrländska lantbruk skulle bli särskilt drabbade om en matskatteväxling leder till minskad lönsamhet för djurhållningen, eftersom det i Norrland finns jämförelsevis sämre möjligheter att producera andra grödor såsom spannmål än söderut. På liknande sätt resonerar Alfred som förutspår att den geografiska placeringen av hans

verksamhet i ett bördigt odlingsområde medför bättre förutsättningar att ställa om än producenter i andra delar av landet.

Speciellt här uppe i Norrland kommer vi att bli särskilt drabbade eftersom spannmålsskördarna här uppe är så mycket sämre än nedåt. Alltså ska vi lägga om för att ha spannmålsodling i stället för djurhållning, då kommer vi tjäna så extremt mycket mindre än vad de nere i södra Sverige och nere i Europa gör. Det är ju förutsättningarna, klimatet och miljön runt omkring oss... Det ser jag väl som kanske det största problemet. Det är ju ett slag mot Norrland helt enkelt. [Anton]

Vi bor ju mellan mellanbyggd och slättbyggd. Så för vår del så finns det i teorin ganska stora delar av areal som vi skulle kunna ta till att odla spannmål på. Vi skulle kunna ställa om hela gården till att odla spannmål. Men också så tror jag i stora delar av landet så finns det inte någon möjlighet till det. Det är någon form av omöjlighet. [Alfred]

Citaten illustrerar de ojämlika geografiska anpassningsmöjligheter som finns bland primärproducenterna att anpassa sig genom att ställa om till annan produktion om lönsamheten i djurhållningen skulle minska. Antons resonemang framhäver upplevelsen av de jämförelsevis sämre förutsättningarna för norrländska lantbruk. För honom framstår bevarandet och stärkandet av livsmedelsproduktionen i Norrland som en central värderingsfråga, och trycker särskilt på de ojämlika anpassningsförutsättningarna för producenter i den regionen. Som nämnt i slutet av föregående avsnitt förväntar sig Anton att minskad lönsamheten för djurhållningen kan leda till att jordbruksmarken successivt ersätts av skogsplanteringar. I citatet nedan framgår att dessa farhågor relaterar särskilt till situationen för det norrländska lantbrukets förutsättningar och möjliga anpassningsstrategier.

Ska man då ha en ännu sämre lönsamhet i djurhållningen, då kommer ju folk inte vilja hålla på längre. Här uppe så kommer vi inte ha råd att odla spannmål eftersom skördarna blir för dåliga. Då kommer vi börja odla skog istället. Och då kommer ju hela Norrland bli en stor skog bara. Det är väl min enkla prognos. [Anton]

Anton befarar att de lönsamhetseffekter som nötkötts- och mjölkproducenter i Norrland kan möta vid en matskatteväxling kommer leda till både minskad motivation och materiella förutsättningar att verka i branschen. Att djurhållning skulle ersättas av skogsplanteringar som genererar högre lönsamhet visar även på ett värderingsmässigt motstånd mot att den totala livsmedelsproduktionen i Norrland skulle minska till förmån för utökade skogsplanteringar. Utifrån dessa farhågor finns det en anledning för framtida utformning och implementering av en matskatteväxling att beakta de geografiskt ojämlika implikationer en sådan reform kan ha för både primärproducenterna och livsmedelsproduktionen i olika delar av landet.

4.4 Specialiseringsåtgärder inom mejeribranschen

Ett tema i intervjuerna var synen på hur mejeriprodukter beskattas i relation till nötkött, samt vilka specialiseringsåtgärder det skulle kunna leda till inom branschen. I en *matskatteväxling med sänkt moms* skulle punktskatter införas på kött men inte på mejeriprodukter (Larsson et al. 2025). Majoriteten av de intervjuade mjölkproducenterna såg positivt på att mejeriprodukter undantas ökad beskattning, och tror sig inte påverkas märkbart av minskad efterfrågan på nötkött eftersom deras främsta inkomstkälla är mjölken. Samtidigt är försäljning eller egen uppfödning av tjurkalvar till slakt en del av mjölkproducenternas verksamheter. En punktbeskattning på kött skulle enligt många informanter således ofrånkomligen få följd effekter även inom mjölkproduktionen i olika utsträckning. Flera menar att incitamenten lär öka för mjölkproducenter att specialisera sig alltmer på ökad mjölkproduktion när efterfrågan på nötkött minskar.

Mjölkproducenten Johanna förväntar sig att en matskatteväxling riskerar att osynliggöra den starka kopplingen mellan mjölk- och köttproduktion. Hon menar att reformen skulle öka pressen på producenter att förlita alltmer av sina inkomster på färre och mer högproducerande djur.

Ja, det var ju också faktiskt ett hål i huvudet för att det blir ju väldigt mycket kött från mjölkproduktionen. Och om man lägger skatt på det ena men inte på det andra, ja, man kommer ju driva mer mjölk från djuren såklart. [Johanna]

Hon befarar att en punktbeskattning på nötkött, samtidigt som mejeriprodukter undantas, kan få negativa djurvälståndskonsekvenser. Om efterfrågan på nötkött minskar samtidigt som mjölkproduktionen förväntas upprätthållas, riskerar producenter att pressa mjölkkor hårdare för att kompensera. Även om detta kan minska klimatpåverkan per producerad enhet, menar hon att det riskerar att ske på bekostnad av djurhälsan. På den gård där Johanna arbetar föds kalvarna ofta upp på plats, och mjölkorna semineras regelbundet med köttraser för att öka både slaktvärde och djurhälsa. Enligt henne skulle inblandning av köttraser bli mindre vanligt inom mejeribranschen vid en matskatteväxling. Detta då producenter lär bli ännu mer beroende av mjölkavkastningen, och därmed prioriterar högproducerande mjölkkraser, som hon menar kan ske på bekostnad av god djurhälsa.

Vissa kritiserade utformningen av en matskatteväxling för vilka följd effekter det skulle kunna få för avelsmetoderna och hanteringen av tjurkalvar inom mejeribranschen. Den biodynamiska lantbrukaren Elias och den ekologiska mjölkproducenten Anton menar att införandet av en punktbeskattning på nötkött men inte på mejeriprodukter skulle leda till att mjölkproducenter bortprioritera

tjurkalvar i sin produktion som följd av minskad lönsamhet i att föda upp kalvar till slakt.

För att ha mejeri så måste man ju ha kalvar. Antingen kommer det bli enormt stort med könssorterad sperma vilket inte är positivt ur en genetisk utveckling skulle jag anse. Tjurkalvar kommer ju att slås ihjäl. Eller någonstans måste ju köttjur ta vägen. Om det inte är vettigt att ha dem så kommer de ju att slås ihjäl. [Elias]

Ja, det är ju att vi inte får iväg kalvarna. Vad gör vi då liksom? Rent krasst lär folk gå över lagen och börja slå ihjäl kalvar. Jag tror att det skulle bli effekten, absolut. Ja, det är jag nästan 100% säker på. För man har inte råd att föda upp djur som man inte får betalt av. Då är det billigare att bli av med problemet på en gång så att säga. [Anton]

Elias och Anton visar på farhågor om att tjurkalvar kan komma att avlivas vid födsel om lönsamheten i att föda upp eller sälja dem minskar. En annan möjlig utveckling som Elias kritiserar är att semination av mjölkkor med könssorterad semin skulle öka som anpassningsstrategi vid minskad lönsamhet för tjurkalvarna, något han ser som negativt för den genetiska utvecklingen inom djurhållningen. Dessa orsaker till kritik visar återigen den starka kopplingen mellan mjölk- och köttproduktion och ett motstånd mot att mejeribranschen specialiseras mot att bortprioritera tjurkalvar.

De ovan nämnda farhågorna och värderingsmässiga kritiken delas däremot inte av alla informanter. Elias förväntan om en ökad användning av könssorterad semin kontrasteras av den ekologiska mjölkproducenten Alfred. När han får frågan om hur de kan komma att anpassa sig till en minskad efterfrågan på nötkött betonar han särskilt att det inte finns skäl för dem att använda könssorterad semin, eftersom marknadsförändringarna väntas försvåra försäljningen av kalvar oavsett kön. Vidare varierar de värderingsmässiga inställningarna till de specialiserade semineringsmetoderna även mellan producenterna. Den ekologiska mjölkproducenten Rune använder könssorterat material vid semination, och ser det som ett fördelaktigt sätt att undvika merarbetet och riskerna som tillkommer med att antingen kastrera och föda upp tjurkalvar till slakt eller sälja dem vidare. Det går således att utläsa varierande uppfattningar om vilka anpassningsstrategier som vore sannolika, och önskvärda, för mjölkproducenter att vidta vid en matskatteväxling i samband med att efterfrågan på nötkött minskar. Inte minst i frågan om hur tjurkalvar kan komma att hanteras vid den förändrade efterfrågan. Informanterna framhäver de starka kopplingar som finns mellan mejeri- och köttproduktionen, och vikten av att beakta vilka följd effekter som väntas inom mjölkproduktionen i samband med att punktskatter införs på nötkött.

4.5 Intensifiering i växtodlingssystemen

Ett återkommande tema i intervjuerna var värderingsfrågor relaterade till vilka produktionsformer och odlingssystem som skulle ersätta nuvarande nötköttsproduktion om lönsamheten i den verksamheten minskade. Flera menade att en punktbeskattning skulle försvaga incitamenten för nötköttsproduktion och därmed också försvåra möjligheterna att upprätthålla växtodlingssystem där nötkreaturens mervärden är integrerade. Flertalet informanter menar att sådana utvecklingstrender skulle minska hållbarheten i odlingssystemen.

En återkommande oro i intervjuerna var att tillgången till stallgödsel skulle minska om antalet nötkreatur sjönk vid försämrad lönsamhet i djurhållningen. Färre djur sågs i sin tur som en risk för att stallgödsel ersätts med billigare, syntetiskt framställda insatsmedel. Elias, som driver en gård med både växtodling och djurhållning utifrån biodynamiska principer, är en av de som anser att nötkreaturen är väsentliga för hela jordbruksverksamhetens hållbarhet. När han tillfrågas om vilka effekter han förutspådde av en matskatteväxling lyfte han en skepsis över att kopplingen mellan djurhållningen och växtodlingen skulle drabbas. Han menar att produktionen av spannmål skulle öka som följd av ökad efterfrågan, men bli mindre hållbar om tillgången till eller användningen av stallgödsel skulle minska.

Vi kommer att ändras inom en sektor och det är spannmålen. [...] Som grundläggande princip köper vi köper inte in gödsel [på vår gård]. Det gör att om det inte är vettigt att ha djur så är det inte vettigt att producera spannmål heller. Det vettigaste blir ju då att lägga om till konventionellt och odla spannmål. För att det är det som efterfrågas vilket gör att djuren minskar. Det anser jag blir en negativ påverkan inom miljö framförallt. [...] Vi kommer att påverkas av spannmålsdelen positivt efter högre efterfrågan och djurdelen negativt efter lägre efterfrågan vilket kommer slå ut varandra och göra att det blir en väldigt knepig situation att hitta ett bättre sätt att producera. [Elias]

Likt Elias delar flera informanter argument om att stallgödsel utgör ett mer hållbart och önskvärt än konstgödsel, och oroas över att bli mer beroende av externa insatsmedel om incitamenten att föda upp nötkreatur skulle minska. Även om inte alla informanter delar ett lika starkt motstånd mot användningen av syntetiska insatsmedel, framförde många betydelsen av kornas roll i växtodlingssystemen. Detta framhävdes som särskilt relevant att lyfta i frågan om en matskatteväxling där efterfrågan drivs upp på växtbaserade livsmedel samtidigt som incitamenten för köttproduktion minskar. Flera vill framhäva att nötkreaturen även spelar en relevant roll i produktionen av växtbaserade livsmedel. Exempelvis genom att förädla vall, grödor som bidrar till varierade växtföljder men som inte lämpar sig för human konsumtion. Nötkreaturen framhölls även som en extra säkerhet för de producenter som producerar spannmål för livsmedelsproduktion, då korna kan utfodras med spannmål som av olika skäl inte lyckas leva upp till

kvalitetskraven för livsmedel. Det fanns således flera anledningar för producenterna att ifrågasätta hur stora hållbarhetsfördelar som en matskatteväxling skulle medföra om kopplingarna mellan djurproduktionen och växtodlingen beaktas. Att ta hänsyn till djurhållningens betydelse för växtodlingssystemen framstår relevant att ta i beaktande vid framtida policyprocesser för att politiken ska uppfattas mer legitim av nötkötts- och mjölkproducenterna.

5. Diskussion

I föregående avsnitt visades nötkötts- och mjölkproducenternas syn på en matskatteväxling samt centrala aspekter att beakta rörande reformens mål, utformning och potentiella effekter. I detta avsnitt diskuteras hur dessa perspektiv kan informera framtida utveckling och implementering av en matskatteväxling.

Uppfattningarna om matskatteväxling bland de intervjuade mjölk- och nötköttsproducenterna varierar, både i fråga om vilka aspekter av en matskatteväxling som hamnade i fokus (dess övergripande målsättning och potentiella effekter) och utifrån olika produktionsförutsättningar. Utifrån materialet går det att urskilja olika grader av legitimitet (cf Matti 2009), snarare än att betrakta legitimitet som något som antingen helt föreligger eller helt saknas. Legitimiteten för en matskatteväxling varierar utifrån de intervjuade producenternas perspektiv och värderingar, vilket ligger i linje med Matti (2009), som analyserat legitimitet i termer av olika nyanser och variationer, snarare än som ett dikotomt förhållningssätt. Även om det fanns vissa delar av innehållet i en matskatteväxling som flera av informanterna kan ställa sig bakom (såsom införandet av en skatt på socker), finns det flera skäl för dem att betrakta stora delar av en matskatteväxling som mindre legitim.

5.1 Mindre kött, men "bättre"?

Uppfattningarna om vilka målsättningar som bör ligga till grund för en matskatteväxling varierade bland de intervjuade nötkötts- och mjölkproducenterna. Vissa uppvisade en acceptans för politiska målsättningar om att styra de allmänna konsumtionsmönstren, inklusive att minska konsumtionen av nötkött. Andra visade tydligt motstånd. Återkommande i informanternas resonemang var däremot att konsumtionsstyrningen främst bör utformas utifrån livsmedlens kvalitet, ursprung eller produktionsmetoder, snarare än enbart utifrån den totala konsumtionsmängden inom olika livsmedelskategorier. Att producenterna föredrar styrning baserad på kvalitet, ursprung och produktionsmetoder är relevant att beakta om en matskatteväxling ska uppfattas som legitim, eftersom hur policyproblemet definieras påverkar vilka åtgärder som upplevs som lämpliga (cf Matti 2010).

En tolkning är att en matskatteväxling skulle anses mer legitim om den, utöver styrning mot minskad köttkonsumtion, även styr mot en "bättre" köttkonsumtion och -produktion. Synen på "bättre" må variera, men återkommande teman som lyftes hos ett flertal av informanterna vikten av att premiera svenskproducerat kött samt att gynna diversifierade produktionssystem. Flera informanter framhävde

också behovet av att skapa förutsättningar för lönsam och bibehållen livsmedelsproduktion i hela landet, inte minst för småskaliga livsmedelsaktörer och producenter i mindre gynnsamma växtodlingsområden. Med ett fokus på värderingsmässigt stöd som en grund för upplevd legitimitet (Wallner 2008; Matti 2009), skulle troligen en matskatteväxling som även styr efter dessa värden uppfattas som mer legitim av nötkötts- och mjölkproducenterna.

Att stärka svensk livsmedelsförsörjning av nötkött visade sig vara en central värdering hos samtliga informanter, och resultaten från intervjuerna indikerar att en matskatteväxlingsreform skulle uppfattas som mer legitim om den fokuserade på att minska konsumtionen av importkött. I teorin vore det möjligt att reducera den övergripande köttkonsumtionen i Sverige och samtidigt öka marknadsandelarna av svenskproducerat kött, eftersom en stor del av nötköttet (43%) som konsumeras i dagsläget är importerat (Jordbruksverket 2025b). Vilka styrmedel som kan införas för att åstadkomma en sådan utveckling är däremot en fråga för vidare politisk diskussion. Möjligheten att exempelvis styra konsumtionen genom att differentiera konsumtionsskatter baserat på ursprung är i dagsläget inte förenlig med EU:s regler om den fria rörligheten för varor, eftersom sådan beskattning skulle innebära otillåten diskriminering mellan inhemska och importerade produkter (Europeiska unionen 2012). Däremot skulle en matskatteväxling kunna kompletteras med informativa styrmedel som syftar till att få konsumenter att välja svenskproducerat kött i livsmedelsbutiker. På så sätt skulle lantbrukarnas värderingar om att värna svenska producenter kunna mötas samtidigt som skattereformens ursprungliga mål om minskad köttkonsumtion kan bibehållas. Möjligheten att implementera informativa styrmedel, såsom informationskampanjer eller liknande, i bredare policypaket (såsom en matskatteväxling) har tidigare lyfts fram i forskning (Röös et al. 2020; Fesenfeld 2025; Larsson et al. 2025). Informativa styrmedel skulle även kunna inkludera riktade informationskampanjer till att välja ekologiskt eller naturbeteskött för att väga in fler av de hållbarhetsdimensioner som vissa informanter framhävde som centrala vid matskatteväxlingsreformen.

Flera informanter uppfattar att en matskatteväxling inte nödvändigtvis skulle leda till hållbarare livsmedelskonsumtion om de inte innefattar vidare skattedifferentiering baserat på livsmedlens produktionsmetoder. Flera kritiserade exempelvis den miljömässiga hållbarheten av att beskatta nötkött uppfött på naturbetesmarker lika mycket som kött från intensiva produktionssystem, där djuren huvudsakligen utfodrats med grödor som kan gå till humankonsumtion. Flera, särskilt de ekologiska producenterna, uppfattade en skatteväxling med differentiering av ekologiska livsmedel som mer legitim, något som också förekommit tidigare i debatten om en matskatteväxling, och som behandlas i rapporten av Larsson et al (2025). Det finns emellertid juridiska osäkerheter kring

möjligheterna till sådan differentiering inom ramen för EU:s statsstödsregler (Larsson et al. 2025). Att gå vidare med att utforska de möjligheterna vore ett angeläget område för framtida forskning och för framtida politiska diskussioner om reformen ska uppnå högre legitimitet. Det kan även vid sådana utredningar vara relevant att överväga vissa informanternas skepsis mot de utmaningar som kan tillkomma för både offentlig sektor och lantbrukarna själva vid vidare differentieringar (exempelvis ökad regelbörda).

Resultatet från intervjuerna visar också att legitimiteten av en matskatteväxling påverkas av vilken symbolisk innebörd som reformen tillskrivs. Flera av informanterna beskrev punktbeskattning på nötkött som en form av bestraffning. Många uttryckte också farhågor om att en enhetlig punktskatt på nötkött skulle framställa all nötköttskonsumtion och -produktion som "skadlig", något som skulle kunna påverka producenternas anseende och motivation negativt. Mot denna bakgrund framgår det, i linje med Wallners (2008) resonemang, att legitimiteten för styrmedel inte enbart relaterar till deras utformning och innehåll, utan även till hur dessa kommuniceras och uppfattas symboliskt. Framtida utformning och implementering av en matskatteväxling bör därmed också beakta den symboliska legitimiteten av styrmedlen som införs, samt hur de uppfattas av såväl allmänheten som primärproducenterna. Producenterna efterfrågar allmänhetens och politikens stöd för att bedriva sina verksamheter och genomföra hållbarhetsåtgärder, snarare än att framställas som syndabockar eller som en enkom tärande bransch. Utan såväl socialt erkännande som materiella stöd finns farhågor hos informanterna om att allt fler producenter avvecklar sina lantbruksföretag, snarare än investerar i verksamhetsutveckling och hållbarhetsåtgärder inom rådande system. Det understryker behovet av att, i framtida forskning och politik, överväga vilka hållbarhetsrisker som följer om allt fler producenter lämnar sektorn, och vilka politiska åtgärder som kan motverka en sådan utveckling.

5.2 Kan lönsamhetseffekterna mildras?

Ökad lönsamhet för svenska primärproducenter var en central fråga för samtliga informanter. Intervjuresultatet bekräftar delvis den tidigare forskningens utsagor om att skattehöjningar på nötkött indirekt skulle kunna drabba lönsamheten hos köttproducenterna negativt (Säll 2018; Broeks et al. 2020; Funke et al. 2022; Larsson et al. 2025). Intervjuresultatet bidrar till ytterligare nyanseringar. Det framgår att skillnader i produktionsinriktning, försäljningskanaler och företagsstorlek verkar ha en inverkan på hur stora lönsamhetseffekterna väntas bli. Intervjuresultatet visade även att de pragmatiska grunderna för legitimitet, det vill säga implikationerna för den egna verksamheten (cf Suchman 1995) mer sällan var skäl till kritik mot reformen än de moraliska. Många informanter oavsett

produktionsinriktning bedömde att de själva hade relativt goda möjligheter att anpassa sina verksamheter. Samtidigt uttryckte de oro för de ekonomiska konsekvenserna för andra producenter och för sektorn som helhet. Att införa punktskatter på nötkött anses därför inte som moraliskt legitimt, eller som ”rätt sak att göra” (cf Suchman 1995), eftersom det uppfattas som ytterligare ett slag mot en sektor som redan har stora lönsamhetsutmaningar.

Vissa informanter indikerade att en matskatteväxling skulle upplevas som mer legitim om den kompletterades med åtgärder som tryggar eller stärker nötkötts- och mjölkproducenternas lönsamhet. Bland annat föreslogs åtgärder såsom ökad subventionering av produktionskostnader (såsom drivmedel eller arbetsgivaravgifter), samt olika former av direktstöd (bidrag). Särskilda stöd för ökade betesbidrag lyftes fram, vilket stärker resonemang i tidigare forskning om att en matskatteväxling som kompletteras med ökade betesbidrag kan mildra farhågor om minskad lönsamhet för vissa köttproducenter, och som samtidigt värnar öppna landskap (cf Larsson et al. 2025). Förslag som lyfts i tidigare forskning om att erbjuda utökade stöd till producenter som vill ställa om till annan livsmedelsproduktion (ibid) mötte däremot större skepsis. Intervjuerna visar att sådana stöd inte nödvändigtvis är ändamålsenliga, eftersom möjligheten att ställa om sin produktion varierar beroende på olika producenters materiella och geografiska produktionsförutsättningar. Därtill framkommer att vissa producenter har ett begränsat intresse av att lämna djurhållningen, vilket påverkar deras vilja att ta del av omställningsstöd.

För många informanter fanns flera skäl till att ifrågasätta utökade producentstöd som en legitim kompensationsåtgärd för nötköttsproducenterna i samband med en matskatteväxling. Flera informanter uttryckte en kritik mot ett ökat beroende av offentligt finansierade stöd. Kritiken bottenar dels i ideologiska uppfattningar, om att lönsamhet bör bygga på marknadens efterfrågan snarare än på politiskt styrda stöd, dels i generell osäkerhet kring stödsystemens stabilitet och därmed deras tillförlitlighet som långsiktig inkomstkälla. Om de producentinriktade stöden ska uppfattas som legitima framstår det därmed som centralt att de utformas och implementeras på ett sätt som tydligt signalerar långsiktighet och förutsägbarhet. Inbäddade i en mer sammanhållen strategi för den svenska primärproduktionen i samband med en matskatteväxling skulle sådana stöd kunna bidra till att skapa en tydligare riktning att förhålla sig till, och därmed även stärka producenternas upplevelse av delaktighet.

5.3 Kan konsekvenserna jämnas ut?

Ett annat återkommande tema under intervjuerna rör huruvida skattereformen förväntas få ojämlika effekter mellan olika livsmedelsaktörer. Detta gäller

exempelvis hur primärproducenter påverkas i jämförelse med aktörer längre upp i livsmedelskedjan, eller hur anpassningsförutsättningarna skiljer sig mellan producenter i mindre bördiga odlingsområden och med de med större ekonomiska resurser. Att informanterna lyfter fram dessa skillnader i förutsättningar indikerar i flera fall en upplevd orättvisa i hur reformen skulle slå. Dessa upplevelser tycks ha en inverkan på hur rimlig och rättvis reformen uppfattas, vilket är grundläggande för policyers legitimitet (cf Wallner 2008; Matti 2009; Bergquist et al. 2022). Att kompensera för de ojämlika ekonomiska effekterna skulle kunna inkludera kompensatoriska åtgärder såsom de producentinriktade ekonomiska stöd och subventioner som nämnts tidigare. Det skulle också kunna innebära att bredare strategier utformas och implementeras för att stärka primärproducenters position i livsmedelskedjan på olika sätt. Primärproducenterna är främst pristagare i livsmedelskedjan, snarare än prissättare, och därmed mer ekonomiskt sårbara i jämförelse med aktörer i exempelvis livsmedelsindustrin eller dagligvaruhandeln. En matskatteväxling skulle även kunna införas i kombination med styrmedel riktade mot handel och livsmedelsindustri (såsom krav på förbättrad hållbarhet för sålda livsmedel (cf Fischer & Röös 2018; Röös et al. 2020a) för att gynna ett bredare och mer gemensamt ansvarstagande för ambitionerna om att minska livsmedelskonsumtionens negativa inverkan på miljö, klimat och folkhälsa.

Synen på de ojämlika konsekvenserna av punktbeskattning på nötkött visades även i utsagor om att särskilt värna de mindre livsmedelsföretagen. Många informanter förutsätter att mindre verksamheter (både bland primärproducenter och andra livsmedelsaktörer såsom slakterier) lär ha begränsade ekonomiska marginaler och färre verksamhetsgrenar i jämförelse med större företag. Mindre livsmedelsproducenter förväntas ha mindre flexibilitet vid marknadsförändringar. Särskilt oroande ansågs riskerna för fler nedläggningar av mindre slakterier vara. Detta är relevant att beakta vid genomförande av en matskatteväxling, inte minst om slakterier och köttimportörer blir de aktörer som administrerar punktskatterna på kött.⁶ Att behålla och stärka småskaliga och regionala slakterier var en viktig värderingsfråga för informanterna, men under intervjuerna gavs inga konkreta policyförslag för att avstyra en sådan utveckling vid en matskatteväxling. En reflektion är dock att framtida policyutveckling skulle kunna överväga möjligheten att differentiera punktbeskattningen utifrån slakteriers storlek, eller att undanta producenter under en viss omsättning från punktbeskattning. På

⁶ Prishöjningar som följer av punktskatter bärs i slutändan av konsumenterna, men det saknas, såvitt känt, ingen tydlig information om hur olika punktskatter på livsmedel skulle administreras eller vilka aktörer i livsmedelskedjan som skulle omfattas. Enligt Skatteverket betalas nuvarande punktskatter av aktörer som är registrerade som skatteskyldiga, exempelvis importörer, producenter eller andra inköpare av de berörda varorna (Skatteverket u.å.). Om en punktskatt på kött infördes skulle det därför sannolikt innebära att köttimportörer eller slakterier formellt ansvarade för att deklarerat och betala skatten, även om kostnaden i praktiken förväntas föras vidare i kedjan.

samma spår kan det även vara relevant att stärka befintliga stöd för nyetablering eller utveckling av småskaliga, regionala eller gårdsbaserade slakterier.

De geografiskt ojämlika förutsättningarna för olika producenter att anpassa sig till en matskatteväxling var även något som lyftes av flera informanter, särskilt Anton som framhävde det norrländska lantbrukets särskilda situation. Fokus i hans resonemang låg på utmaningarna i att bedriva lönsam växtodling i mindre bördiga odlingsområden. Mot denna bakgrund skulle möjligen legitimiteten av en matskatteväxling kunna öka om beskattningen, eller kompletterande producentstöd, anpassas efter olika geografiska förutsättningar, genom att till exempel överväga särskilda undantag eller stöd till producenter i mindre bördiga odlingsområden i syfte att gynna bibehållen livsmedelsproduktion i hela landet.

5.4 Gynnas intensifiering eller diversifiering?

Ett återkommande budskap var vikten av att beakta och värna nötkreaturens mångfunktionella och betydelsefulla roll inom rådande jordbrukssystem, och många av informanternas resonemang kretsade kring vilka typer av produktionssystem som skulle gynnas eller missgynnas vid en matskatteväxling. Flera förväntade sig att en matskatteväxling skulle spä på specialiseringstrender inom både mjölkproduktionen och växtodlingssystemen. Inom mejeribranschen menar vissa informanter att en minskad efterfrågan på nötkött kan bidra till att pressa slaktpriserna och därmed försämra mjölkproducenternas slaktintäkter, vilket gör verksamheten mer beroende av mjölkförsäljningen. Det kan i sin tur öka incitamenten att ytterligare specialisera mjölkproduktionen för att hålla lönsamheten uppe. Synen på dessa utvecklingstrender varierar bland informanterna, men reflektionerna öppnar för frågor om vilka djuretiska- och miljömässiga hållbarhetsvärderingar som en matskatteväxling skulle kunna innebära. Det framstår exempelvis spänningar mellan reformens hållbarhetsmål om minskad köttproduktion, och djuretiska konsekvenser såsom ökad avlivning vid födsel. De informanter som ställde sig kritiska till att mjölkproducenter genomföra de nämnda specialiseringsåtgärderna lyfte själva inga förslag på politiska åtgärder som skulle minska denna risk vid en matskatteväxling. De indikerar samtidigt att legitimiteten för en matskatteväxling möjligen skulle öka om den kompletteras med politiska insatser för att stärka lönsamheten i uppfödning av tjurkalvar och att upprätthålla en mer balanserad produktion inom mejerisektorn - något som i nuläget lyser med sin frånvaro i reformdiskussionen.

Flera informanter hyste farhågor om att en matskatteväxling skulle bidra till mer ensidiga och konventionella odlingssystem där stallgödsel ersätts med syntetiskt framställt konstgödsel. Om den minskade tillgången till stallgödsel bidrar till en ökad användning av konstgödsel finns en risk att reformens miljö- och

klimatmässiga vinster urholkas. Detta hänger samman med de klimat- och miljöproblem som är förknippade med både på produktion och användning konstgödsel. Vissa näringsbehov som tillgodoses via stall- eller konstgödsel skulle emellertid kunna ersättas med alternativa källor. Exempelvis kan ökad odling av baljväxter – även för humankonsumtion – minska beroendet av extern kvävetillförsel i odlingssystemet (Jordbruksverket 2022). Samtidigt kvarstår utmaningar vad gäller andra näringsämnen såsom fosfor, där ersättningsmöjligheterna är mer begränsade och ofta kopplade till ändliga resurser (Cordell & White 2014). Farhågorna om att växtodlingen skulle bli mer insatsberoende vid minskad köttproduktion synliggör således på behovet av att beakta näringsflöden och systemeffekter i en bredare analys av livsmedelssystemets hållbarhetsomställning i samband med en matskatteväxling. Även ifall en minskad produktion av nötkött på systemnivå kan minska livsmedelsproduktionens övergripande miljö- och klimatpåverkan, väcker det samtidigt frågor om vilka växtodlingssystem som ges förutsättningar att utvecklas om tillgången till nötkreaturens mervärden i form av gödsel minskar.

Ett sätt att bemöta informanternas uppmaningar om att gynna mer diversifierade produktionssystem där djurhållning och växtodlingssystem integreras vore att införa särskilda producentstöd för exempelvis naturbete och/eller ekologisk produktion. Sådana komplimenterande stöd skulle kunna bidra till att stärka de ekonomiska förutsättningarna för producenter med mer extensiva system som bidrar till att skapa flera typer av mervärden inom jordbrukssystemet som helhet. I sammanhanget kan det även vara relevant att lyfta en av informanternas förslag om att beskatta konstgödsel i samband med en matskatteväxling. Detta förslag kan ses som en alternativ strategi för att öka legitimiteten, då det adresserar hållbarhetsproblemen vid källan (insatsvarorna) snarare än vid slutprodukten (köttet). En sådan åtgärd skulle potentiellt kunna stimulera systemövergripande övergångar i riktning mot ekologiska och resurseffektiva odlingsprinciper som baseras på recirkulation av näringsflöden.

6. Avslutande reflektion

I undersökningen av nötkött- och mjölkproducenternas syn på en matskatteväxling framgår inte bara perspektiv på reformen i sig, utan även på bredare värderingsfrågor om den önskvärda utvecklingen inom svensk primärproduktion. Utan tydliga målsättningar för vilka produktionssystem som bör premieras i den hållbarhetsomställning som matskatteväxlingen syftar till, indikerar intervjuresultaten att reformen riskerar att brista i både social legitimitet och i termer av innehållsmässig legitimitet. Genom att komplettera de konsumtionsinriktade styrmedlen med tydliga målsättningar och styrmedel som också riktas mot primärproduktionen skulle förutsägbarheten av en matskatteväxling kunna öka. Detta skulle kunna bidra till att stärka legitimiteten hos kött- och mjölkproducenterna, genom att tydligare signalera vilka former av produktionssystem som förväntas bära upp omställningen och vilka hållbarhetsåtgärder som premieras.

Även om informanterna uppvisar en generell skepsis mot en matskatteväxling, och dess implikationer för den svenska nötköttsproduktionen, åskådliggör studien att det finns ett flertal justeringar, eller kompletterande styrmedel, som kan få reformen att uppfattas som mer legitim. Intervjustudien belyser att acceptansen för en matskatteväxling skulle kunna öka om den utformas som del av ett bredare *policypaket* med styrmedel riktade mot flera delar av livsmedelskedjan, något som även lyfts i tidigare forskning (Larsson et al. 2025). En samlad tolkning av de policyförslag som framträder i resultat och analys är att ett *policypaket* som utgår från budskapet om ”mindre men bättre” köttkonsumtion och -produktion sannolikt skulle uppfattas som mer legitimt av nötkötts- och mjölkproducenterna. Budskapet signalerar en öppning som kan bemöta flera informanternas farhågor om att en matskatteväxling skulle framställa *all* konsumtion och produktion av nötkött som ”skadligt” i jämförelse med andra livsmedel. Genom att i stället synliggöra kvalitativa skillnader mellan produktionsformer öppnar det för en mer differentierad och riktad styrning. Ur producenternas perspektiv tycks legitimiteten därmed vara nära kopplad till om politiken tydligt erkänner och premierar vad som uppfattas som ”bättre” produktion—såsom svenskproducerat kött, diversifierade produktionssystem samt styrmedel som är anpassade till lokala förutsättningar och verksamheternas storlek.

Om en matskatteväxling ska möjliggöra en långsiktigt hållbar utveckling inom svensk livsmedelsproduktion behöver reformen utformas för att undvika oavsiktliga konsekvenser inom primärproduktionen. Utan en policyutformning som bygger på delaktighet och legitimitet i producentledet riskerar reformen att

implementeras på bekostnad av de aktörer som drabbas och som står inför den levda, praktiska verkligheten av livsmedelsproduktionens omställning.

Referenser

- Bergquist, M., Nilsson, A., Harring, N. & Jagers, S.C. (2022). Meta-analyses of fifteen determinants of public opinion about climate change taxes and laws. *Nature Climate Change*. 12 (3), 235–240. <https://doi.org/10.1038/s41558-022-01297-6>
- Broeks, M.J., Biesbroek, S., Over, E.A.B., van Gils, P.F., Toxopeus, I., Beukers, M.H. & Temme, E.H.M. (2020). A social cost-benefit analysis of meat taxation and a fruit and vegetables subsidy for a healthy and sustainable food consumption in the Netherlands. *BMC Public Health*. 20 (1), 643. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08590-z>
- Cordell, D. & White, S. (2014). Life's Bottleneck: Sustaining the World's Phosphorus for a Food Secure Future. *Annual Review of Environment and Resources*. 39 (1), 161–188. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-010213-113300>
- Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2018). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Fifth edition. SAGE.
- Europeiska unionen (2012). *Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (konsoliderad version)*. (EUT C 326, 26.10.2012, s. 47–390). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>
- European Commission: Directorate-General for Research and Innovation and Group of Chief Scientific Advisors (2023). *Towards sustainable food consumption: promoting healthy, affordable and sustainable food consumption choices*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2777/29369> [2024-12-18]
- Fesenfeld, L.P. (2025). The effects of policy design complexity on public support for climate policy. *Behavioural Public Policy*. 9 (1), 106–131. <https://doi.org/10.1017/bpp.2022.3>
- Fischer, K. & Rööf, E. (2018). Controlling Sustainability in Swedish Beef Production: Outcomes for Farmers and the Environment. *Food Ethics*. 2 (1), 39–55. <https://doi.org/10.1007/s41055-018-0027-7>
- Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket (2024). *En Hållbar och Hälsosam Livsmedelskonsumtion*.
- Funke, F., Mattauch, L., Bijgaart, I. van den, Godfray, H.C.J., Hepburn, C., Klenert, D., Springmann, M. & Treich, N. (2022). Toward Optimal Meat Pricing: Is It Time to Tax Meat Consumption? *Review of Environmental Economics and Policy*, 16 (2), 219–240. <https://doi.org/10.1086/721078>
- Givoni, M., Macmillen, J., Banister, D. & Feitelson, E. (2013). From Policy Measures to Policy Packages. *Transport Reviews*. 33 (1), 1–20. <https://doi.org/10.1080/01441647.2012.744779>
- Jagers, S.C., Matti, S. & Nordblom, K. (2016). How Policy Legitimacy Affects Policy Support Throughout the Policy Cycle.
- Jordbruksverket (2025a). En tredjedel av nötköttet kommer från gårdar med mjölkkor. *Jordbruket i siffror*. <https://jordbruketisiffror.wordpress.com/2025/04/11/en-tredjedel-av-notkottet-kommer-fran-gardar-med-mjolkkor/> [2026-04-05]
- Jordbruksverket (2025b). *Konsumtion av kött*. <https://jordbruksverket.se/mat-och-drycker/hallbar-produktion-och-konsumtion-av-mat/konsumtion-av-kott> [2026-02-23]
- Klimatpolitiska rådet (2025). *Klimatpolitiska rådets rapport 2025*. (8).
- Landshypotek Bank. *8 fakta om svensk mjölkproduktion* (u.å.). <https://www.landshypotek.se/artiklar/svenska-ravaror/8-fakta-om-svensk-mjolkkonsumtion/> [2026-03-17]

- Larsson, J., Månsson, E., Röös, E., Pattersson, E., Schäfer Elinder, L. & Ejelöv, E. (2025). *Matskattväxling – en god idé? Effekter och acceptans av att använda skatter och subventioner för en mer hälsosam och hållbar livsmedelskonsumtion*. (Mistra Sustainable Consumption, 2:4)
- Matti, S. (2009). *Exploring public policy legitimacy: a study of belief-system correspondence in Swedish environmental policy*. Political Science Unit, Luleå University of Technology.
- Matti, S. (2010). Sticks, carrots and legitimate policies – Effectiveness and acceptance in Swedish environmental public policy.
- Naturvårdsverket (2025). *Konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per person och år*. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-per-person/> [2026-03-10]
- Peter, F. (2023). Political Legitimacy. I: Zalta, E.N. & Nodelman, U. (red.) *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Winter 2023. Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/legitimacy/> [2024-12-27]
- Ran, Y., Persson, M., Jonell, M., Lindahl, T., Macura, B., Cederberg, C. & Röös, E. (2024). *Miljömässigt hållbar livsmedelskonsumtion - vad är det och hur når vi dit? (7151)*. Naturvårdsverket.
- Reformaten (2026). *Reformaten*. <https://reformaten.com/> [2026-04-04]
- Röös, E. (2021). *Effekter av en klimatskatt på livsmedel: slutrapport*. Naturvårdsverket.
- Röös, E., Larsson, J., Resare Sahlin, K., André, E., Jonell, M., Lindahl, T., Lindahl, T., André, E., Säll, S., Harring, N. & Persson, M. (2020). *Styrmedel för hållbar matkonsumtion – en kunskapsöversikt och vägar framåt*. (Future Food Reports, 13)
- Röös, E., Ran, Y. & Moberg, E. (2024). *Mat, miljö och hållbarhet : hur påverkar den mat vi svenskar äter planeten? SLU Framtidens mat*, Sveriges lantbruksuniversitet. <https://doi.org/10.54612/a.4raa57avkq>
- Skatteverket (u.å.). *Punktskatter*. [text]. <https://www.skatteverket.se/foretag/skatterochavdrag/punktskatter.4.71004e4c133e23bf6db800057013.html> [2026-02-01]
- Suchman, M. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*. 20, 571-611. <https://doi.org/10.2307/258788>
- Säll, S. (2018). Environmental food taxes and inequalities: Simulation of a meat tax in Sweden. *Food Policy*. 74, 147–153. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2017.12.007>
- Vallgård, S., Holm, L. & Jensen, J.D. (2015). The Danish tax on saturated fat: why it did not survive. *European Journal of Clinical Nutrition*. 69 (2), 223–226. <https://doi.org/10.1038/ejcn.2014.224>
- Wallner, J. (2008). Legitimacy and Public Policy: Seeing Beyond Effectiveness, Efficiency, and Performance. *Policy Studies Journal*. 36 (3), 421–443. <https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.2008.00275.x>
- Jordbruksverket (2022). *Ökad odling av baljväxter till livsmedel och foder*.

Bilaga 1. Utformningen av en matskatteväxling med sänkt moms

	Skatteförändring	Konsumtionsförändring
Nöt- och lammkött	Skatt 31 kr/kg	-19%
Fläskkött	Skatt 5,4 kr/kg	-0,7%
Charkprodukter	Skatt 4,8 kr/kg	-5,5%
Fullkornsprodukter	0 % moms	+7 till +18%
Frukt, grönsaker, rotfrukter, baljväxter	0 % moms	+4,4%

Tabell från (Larsson et al. 2025) som visar utformningen av en matskatteväxling med sänkt moms, inklusive de olika skattesatserna för respektive livsmedelsgrupp, samt vilka effekter det skulle få för efterfrågan inom respektive livsmedelskategori.

Bilaga 2. Tematisering av informanternas perspektiv på en matskatteväxling

Perspektiv på en matskatteväxling	Tema
Budskap om minskad nötköttskonsumtion som bättre för miljön och folkhälsa är alltför onyanserade	Varierande uppfattningar om lämpliga hållbarhets- och hälsomål
Fokus bör vara att främja svenskt nötkött och minska köttimporten	
Mer uppmärksamhet bör ges åt hållbarhetsproblemen med intensiv kyckling- och grisproduktion	
Punktskatter bör undantas naturbeteskött	
Skattedifferentieringen bör gynna ekologiska livsmedel	
Allmänna näringsrekommendationer är inte tillräckligt tillförlitliga för att motivera politisk styrning av konsumtionsskatter	
Reformen vore ett effektivt sätt att minska köttkonsumtionen, och därmed leda till positiva effekter för folkhälsan och klimatet	
Budskap om nötkött framställs som ”skadligt” riskerar att drabba motivationen och anseendet hos svenska nötköttsproducenter	
Minskad efterfrågan ger sämre avsättning och lägre avräkningspriser inom nötköttsproduktionen	Lönsamhetseffekter i lantbruksföretagen
Reformen lär drabba sektorn i stort, men de väntade lönsamhetseffekterna i de egna verksamheterna varierar beroende på försäljnings- och produktionsinriktning	
Punktskatter uppfattas bestraffande för sektorn, när producenterna snarare efterfrågar politiskt stöd	
Livsmedelsproduktionen lär ersättas med andra verksamheter när mjölk- och köttproducenters ekonomi drabbas	

Primärproducenter kommer drabbas mer än aktörer längre upp i livsmedelskedjan	Ojämliga effekter i livsmedelskedjan
Producenter i mindre bördiga odlingsområden lär ha sämre anpassningsmöjligheter	
Avel på högavkastande mjölkkraser kommer prioriteras än mer	Specialiseringsåtgärder inom mejeribranschen
Tjurkalvar kommer slås ihjäl vid födsel	
Användning av könssorterad semin kan bli mer vanligt	
Ökar insatsberoendet i växtodlingen om nötköttsproduktionen minskar	Intensifierade odlingsystem
Minskar incitamenten till varierade växtföljder	
Spannmål som inte lever upp till kvalitetskrav för humankonsumtion riskerar att bli en resurs utan avsättning	

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

JA, jag, Flynn Smedman har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.